IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 130 (2126) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 28. maja 1952 Cena 20 lir

Naj živi zmagovita enotnost tržaških Slovencev!

PRIMERJAVA IZIDOV LETOŠNJIH VOLITEV Z VOLITVAMI PRED TREMI LETI DOKAZUJE:

OSLABITEV KOMINFORMOVSKIH SIL

Padec demokristjanskih glasov in zmanjšanje skupnega števila aneksionističnih glasov kljub porastu fašizma - Kljub porastu aneksionističnih volivcev po zaslugi ZVU in na zahtevo iredente, so se protianeksionistične sile uveljavile in znatno porastle, kar predstavlja po lastnih priznanjih iredentistov največjo nevarnost za iredentizem

Dokaz krivičnosti italijanskega zakona o aparentamentu

Pravijo v uradnih krogih, da so se včeraj zmotili pri izračunavanju volilnih izidov, tako da šele danes objavljamo dokončne, čeprav še vedno neuradne izide v pričujoči tabeli, v kateri so vpisane tudi številke o izidu občinskih volitev v juniju 1949. Iz te primerjave je razvidna razlika glasovanja na zadnjih in predzadnjih volitvah.

Oglejmo si predvsem, kakšne rezultate so dosegli tisti, ki so zadnja štiri leta proglašali Ljudsko fronto v prvi vrsti in indipendentistične stranke za sovražnika Trsta in Tržačanov številka ena in ki so trdili, da gre za «titizem», «titopendentizem», ki so v borbi zlasti v zadnjih mesecih in tednih uporabili vsa, pa tudi najpodlejša in najostudnejša sredstva in katerih voditelj Vittorio Vidali je svečano zagotovil na svojem zadnjem predvolilnem zborovanju: «Po volitvah ne bo o titizmu in titopendentizmu ne duha ne sluha več». Pričujoča tabela pa najlepše kaže, kako slab prerok je bil Vidali — kakor vedno. Številke govorijo jasno: prav tisti, ki je kričal, da bodo izginili drugi, je doživel nadvse resen neuspeh, doživel je občuten padec glasov, po drugi strani pa so občutno porastle tiste sile, katerih bi hotel biti grobar.

Prepričani smo, da ga prijem najbolj pečejo glasovi Slovansko-italijanske ljudske fronte, kajti prav Ljudska fronta si je pridobila glasove v predmestjih in okoliških vaseh, ravno tam, kamor je Vidali usmeril osebno vso težo volilne kampanje, zavedajoč se, da prav tam ljudstvo najbolje vidi njegovo prevarantsko politiko, ki je Osvobodilna fronta v zadnjih letih tako strajno in neusmiljeno razkrinkuje.

Zelo je sedaj težko pisati o «l'Unità», v «Lavoratore» in v «Delo», neučinkovito je nadaljevati z ogabnim obrekovanjem in ostudnim klevetanjem, ki ni nič pomagalo, temveč le škodovalo. Zato so v včerajšnji «l'Unità» začeli prerokovati, da nosi «skok naprej» njegovih najhujših sovražnikov v sebi «elemente bodočega razsula». Reveži se morajo pač tolažiti, pa ne samo sebe, temveč tudi druge.

Tolažiti morajo tudi tiste svoje zaveznike, ki so jih vedno pozivali in tudi z njimi sodelovali v tako imenovani skupni fronti proti titizmu, proti kateremu so skupno izglasovali marsikatero resolucijo. Toda tudi ti Vidalijevi zavezniki so poparjeni z demokristjani na čelu. Tu je v prvi vrsti histerični iredentist Bartoli, ki se je včeraj popoldne oglasil s tolažilnimi izjavami v svojem popoldanskem glasilu, da pomeni porast antianeksionističnih sil dvoje: «prvič: Titov poraz in drugič: poraz Titove koperture», njegova izguba skoro 7.000 glasov pa pomeni «zmago Italijanov in demokracije, ki se je utrdila okrog strank občinskega odbora». Saj je prav, da Bartoli tako v tem smislu nadaljuje v svoji iredentistični logiki, katere posledica je izguba glasov. Pri tem pa kaže s prstom na občine, kjer da je krščanska demokracija dosegla najvišje število glasov, za katere Openci zelo dobro vedo, da so glasovi tistih železničarjev, ki so jih poslali iz Rima in pa tiste tržaške gospode, ki hodi iz mesta poleti na letovišče, in za katero je Bartoli že tako vse lepo uredil, da je glasovala na Opčinah, kot je podobne skupine določil, da so glasovale v Barkovljah in Rojanu, na Greti in Skorklji — saj vemo, zakaj.

Tudi njegovi prijateljčki od socialistov della Venezia Giulia» pa do republikancev starega prof. Furlanija imajo prisrčne peruti. Pa ne samo zaradi tistih izgubljenih glasov, temveč predvsem zaradi tistega zmanjšanega odstotka iredentističnih glasov, za katerega so lansko jesen pred odloženimi volitvami po vsem svetu vpili, da ne sme priti niti do najmanjšega znižanja, če nočejo spraviti v nevarnost vseh iredentističnih zahtev, in da je to pač najhujše, kar bi jih lahko doletelo. No, sedaj so doživeli tisto — čeprav v mnogo manjši meri — česar so se bali in zaradi česar so odložili jesenske volitve. Najbolj tragično pa je to, da so doživeli to kljub rezultatom londonskega mešetarjenja in kljub aparentamentu in vsem ukazom ZVU, ki dajejo skoro vsakemu italijanskemu državljanu, ki pride v Trst, volilno pravico.

Pri vsem tem pa je Bartoli doživel še porast fašizma in s tem dal dokaz pred vsem svetom, da je bil prav on tisti, ki je ta porast omogočil, toda tako, da je istočasno vesoljni iredentizem doživel izgubo, kljub najugodnejšim pogojem v vsej njegovi zgodovini. Zares, obupno! A zmeda je tako velika, da včeraj samo njegovo popoldansko glasilo takoj na drugi strani pobija in postavlja njegove tri slavne ugotovitve na laž. V resnici, neprijetno je v teh žalostnih dneh za iredentiste in kominformiste govoriti toliko o tržaških Slovencih, katerih obličja so mislili, da ne bodo več gledali v občinskem svetu, v katerem so zadržali kljub aparentamentu dosedanja mesta, katera bi še povečali, če proporcionalni sistem volitev ne bi bil zamenjan z rimsko prevaro, ki je zelo podobna tistim kuriam iz časov, ko so samo predstavniki «quaranta famiglie» smeli sedeti v občinskem zastopstvu.

Krščanska demokracija	1949	65.627	39%	25
	1952	59.130	33%	28
	Razl.	− 6.497	− 6%	+ 3
Kominformistična partija	1949	35.548	21%	13
	1952	30.976	17%	6
	Razl.	− 4.572	− 4%	− 7
Fronta za neodvisnost	1949	11.476	7%	4
	1952	22.416	12%	5
	Razl.	+10.940	+ 5%	+ 1
Ital. socialno gibanje (MSI)	1949	10.171	6%	4
	1952	20.567	11%	4
	Razl.	+10.396	+ 5%	—
Soc. str. za Jul. krajino	1949	10.747	6%	4
	1952	10.412	6%	5
	Razl.	− 335	—	+ 1
Ital. republ. str.	1949	9.081	5%	3
	1952	8.401	5%	4
	Razl.	− 680	—	+ 1
Ital. liberalna str.	1949	3.094	2%	1
	1952	5.767	3%	3
	Razl.	+ 2.673	+ 1%	+ 2
Slov.-ital. ljudska fronta	1949	3.957	2%	1
	1952	4.914	3%	1
	Razl.	+ 957	+ 1	—
Tržaški blok	1949	4.860	3%	1
	1952	4.491	2%	1
	Razl.	− 369	− 1	—
Slov. narodna lista	1949	3.004	2%	1
	1952	3.559	2%	1
	Razl.	+ 555	—	—
Monarhist. nac. str.	1949	—	—	—
	1952	2.910	2%	1
	Razl.	—	—	—
Ital. social. str.	1949	—	—	—
	1952	2.608	2%	1
	Razl.	—	—	—
Biv. ital. blok Monarh.-kvalunkv. fronta	1949	8.252	5%	3
	1952	1.582	1%	—
	Razl.	− 6.670	− 4%	− 3
Julijsko avt. gib.	1949	2.291	1%	—
	1952	1.209	1%	—
	Razl.	− 1.082	—	—

«BORBA»: TRŽAŠKE VOLITVE V PROTITRŽAŠKIH POGOJIH

KLJUB POGOJEM, KI JIH JE USTVARIL MUSSOLINI so se v Trstu okrepile protianeksionistične sile

Jugoslovansko javno mnenje zahteva prenehanje prodiranja italijanskega kapitala in vrnitev gospodarstva Trsta tistim, ki jim pripada, predvsem pa sodelovanje FLRJ pri upravi cone A za zaščito njenih interesov

19. OKTOBRA T. L. BO VI. KONGRES KPJ

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 27. — Jugoslovanski tisk je soglasen v svojih ugotovitvah, da pomenijo nedeljske volitve v Trstu kljub falzifikatom in volilnim prevaram okrepitev tistih sil, ki so proti vrnitvi Trsta Italiji. Listi poudarjajo občutno nazadovanje glasov demokristjanov in vidalijevcev ter povečanje glasov Fronte za neodvisnost.

«Iredentistični časopisi — piše «Politika» — dolžijo za ta relativno velik uspeh indipendentistov Jugoslavijo. Toda naše stališče nikdar ni bilo identično z indipendentisti. Mi pozdravljamo njihov uspeh samo zato, ker gledamo objektivno na potrebe tržaškega prebivalstva».

«Politika» zaključuje, da so volitve v Trstu pokazale, da je Trst mnogo manj šovinistično nastrojen, kakor bi si to želel Rim, da bi lahko svet prepričal o svoji pravici na to balkansko mostišče.

Tudi nocojšnja «Borba» poudarja napredovanje protianeksionističnih strank. List objavlja obširne komentarje tržaških naprednih listov in v članku pod naslovom: «Tržaške volitve v antitržaških pogojih» poudarja, da so se na volitvah, ki so bile pod pogoji, ki jih je ustvaril Mussolini, vendar podvojili glasovi tržaških Slovencev in demokratičnih Italijanov. «To dejstvo potrjuje — ugotavlja «Borba» — upravičenost zahteve jugoslovanskega javnega mnenja, da je potrebno zaščititi pravice naših nezaščitenih ljudi v coni A».

«Borba» nadalje ugotavlja, da je uradni Rim v predvolilni gonji s svojimi pozivi na maščevanje in s svojimi imperialističnimi zahtevami pripomogel k podžiganju neofašistov.

«Na spomlad bodo v Italiji po novne volitve. Rim bo gotovo ponovno izsiljeval, kot je doslej. Zadnje izsiljevanje pred temi volitvami je bilo zasnovano na blufu in tako bo tudi v bodoče. Toda na nagi račun ne more biti nikakršnih barantanj». V zvezi z volitvami v Trstu — ugotavlja «Borba» — da bi volitve bile samo tedaj izraz želja prebivalstva Trsta, če bi se popolnoma spremenili pogoji, ki danes vladajo v coni A.

«Jugoslovansko javno mnenje je že večkrat izrazilo svoje zahteve v tem pogledu. V prvi vrsti je potrebno ukiniti fašistične zakone, omogočiti vrnitev v Trst tistim našim ljudem, ki jih je fašizem pognal iz njihovih domov, zaustaviti prodiranje italijanskega kapitala in vrniti gospodarstvo Trsta tistim, ki jim pripada. «Toda predvsem — zaključuje «Borba» — je potrebno zaščititi jugoslovanske interese in priznati pravico Jugoslavije, da sodeluje v upravi cone A, kjer je življenjsko zainteresirana».

Novinarski krogi v Beogradu poročajo, da se italijanski poslanik v Beogradu Enrico Martino pripravlja, da bo odpotoval na daljši dopust v Italijo.

Danes se je sestal v Beogradu peti plenum CK KPJ, na katerem so sklenili, da se za 19. oktobera t. l. skliče šesti kongres KPJ v Zagrebu. Na dnevnem redu kongresa bo poročilo maršala Tita o delu in analizi od 5. do 6. kongresa, poročilo revizijske komisije in volitve centralnega komiteja.

B. B.

(Od našega dopisnika)

LJUBLJANA, 27. — Danes je bila v Ljubljani seja izvršilnega odbora Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov društva katoliških duhovnikov kateri je bila sprejeta resolucija o odnosih cerkve do države. Resolucija poudarja med drugim, da je prav gotovo največji uspeh Cirilmetodijskega društva v tem, da svoje člane preobrazuje v ljubezni do socialistične domovine.

«Pri zadržanju in delovanju nekaterih naših visokih cerkvenih predstavnikov — ugotavlja resolucija — imajo posebno vlogo nekateri politični vatikanski krogi, ki zastopajo pri nas reakcionarne politične interese, da bi se odnosi med cerkvijo in državo zaostrili: ni namreč nekaj slučajnega, da so vatikanski politični krogi začeli gonjo proti Jugoslaviji prav v času, ko na novo vstaja italijanski fašizem, ki zahteva priključitev naše države k Italiji. Duhovniki ali laiki, ki zastopajo takšno stališče, so gotovo tuji agenti. Ko z zadovoljstvom ugotavljamo, da je poleg vseh članov Cirilmetodijskega društva podpisalo našo izjavo o vprašanju Trsta veliko število slovenskih duhovnikov in tako v veliki večini razumelo napore svojega ljudstva, njegove vlade, moramo tudi ugotoviti, da se k tem našim prizadevanjem ni priključilo manjše število duhovnikov, med njimi na žalost tudi nekateri visoki cerkveni dostojanstveniki. Jasno je, da se je na ta način rušila enotnost slovenskih katoliških duhovnikov, ki nam je zlasti danes potrebna.

Ogorčeno odklanjamo in obsojamo vse tiste, ki tako delajo kakor tuji agenti in eksponenti nam sovražne politike, ki hočejo za vsako ceno razbiti ali oslabiti moč Titove Jugoslavije».

C. S.

Kanadski protest

OTTAWA, 27. — Kanadska vlada je poslala ameriškemu zunanjemu ministru protestno noto, ker je bila na otok Kojedo odposlana četa kanadskih vojakov za ojačenje tamkajšnjih čet. V noti je med drugim rečeno, da je 25. kanadska brigada bila poslana na Korejo kot nedeljiva enota in da bi je v nobenem primeru ne smeli deliti, preden bi se ne posvetovali s kanadsko vlado. Nadalje je v noti izražena želja, da bo odtrgana četa čimprej zopet priključena glavnini brigade. Kanadski zunanji minister izraža v noti upanje, da se nekaj takega v bodočnosti ne bo več zgodilo brez njegovega predhodnega privoljenja.

*

PARIZ, 27. — De Gasperi, ki se je danes pripeljal iz Rima, se je eno uro razgovarjal z angleškim zunanjim ministrom Edenom. Trdijo, da sta govorila o raznih vprašanjih, ki zanimajo Anglijo in Italijo, tudi o vprašanju italijanskih rudarjev v Angliji. Kasneje se je De Gasperi sestal z belgijskim zunanjim ministrom Van Zeelandom.

Menzies pri Churchillu

LONDON, 27. — Avstralski ministrski predsednik Menzies je imel danes dolg razgovor s Churchillom in nekaterimi drugimi člani angleške vlade. V dobro obveščenih krogih sodijo, da sta govorila predvsem o vprašanjih obrambe, zlasti pa o vlogi Avstralije v svetovnih strateških načrtih zahodnih velesil.

LONDON, 27. — Zvedelo se je, da so danes na seji ministrskega sveta proučili vprašanje obrambe. Verjetno, da so govorili tudi o morebitni reakciji Vzhodne Nemčije na podpis pogodbenih dogovorov v Bonnu.

Evropski svet in evropska vojska

STRASSBURG, 27. — Odbor za splošne zadeve evropske skupščine je sklenil danes soglasno, razen dveh vzdržanih, priporočiti odobritev angleškega načrta o odnosih med evropskim svetom, Schumanovim načrtom in evropsko obrambno skupnostjo. Ni znano, kdo se je vzdržal glasovanja, toda opazovalci menijo, da gre za predstavnike angleških laburistov in Svedske, ki so se vedno upirali, da bi evropska skupščina razpravljala o vojaških vprašanjih.

Iz Stockholma pa poročajo, da je švedski zunanji minister v parlamentarni zunanjepolitični debati omenil možnost, «da bi Svedska izstopila iz evropskega sveta, če bi bil odobren angleški načrt».

«Po angleškem načrtu, je dejal minister Unden, bi se evropski svet povezal z evropsko obrambno skupnostjo, ki pa je tesno povezana z atlantskim paktom, Svedska ne more podpirati tega načrta, ker njena politika nasprotuje sodelovanju s kakršnim koli vojaškim blokom». Unden je nadaljeval, da bi se Svedska lahko poslužila svoje pravice veta, toda če bodo vse ostale države odobrile Edenov načrt, «bi bilo bolje, ko bi Svedska zapustila evropski svet».

Glasovi v ZDA o bonnskem sporazumu in o evropski vojski

WASHINGTON, 27. — Predsednik zunanjepolitične komisije ameriškega senata, Tom Connally, je izjavil, da bo zahteval od senata, naj čimprej ratificira pogodbene sporazume z zahodnonemško vlado in pogodbo o evropski vojski. Dodal je, da ni pričakovati posebne opozicije proti tej ratifikaciji v ameriškem senatu.

Senator Russell, demokrat iz južnih držav in predsednik senatne komisije za oborožene sile, pa je zatrdil, da je sporazum, ki vključuje Nemce v evropsko vojsko, «življenjsko važen». Republikanski senator Young je izjavil, da je zadovoljen predvsem zato, ker so Francozi privolili, da se tudi Nemčija vključi v evropsko obrambno skupnost.

Vlada ZDA želi, da bi ameriški kongres ratificiral obe pogodbi, še predno bo odšel na počitnice zaradi volilne kampanje. Na ta način bi obe pogodbi lahko začeli veljati že to jesen, če ju bodo ratificirale tudi ostale države. V Washingtonu so prepričani, da bo zahodnonemški parlament čimprej odobril bonske sporazume in pogodbo o evropski vojski. Bojijo se pa, da se bo ratifikacija zavlekla v Franciji in na Holandskem.

WASHINGTON, 27. — Predsednik vrhovnega sodišča ZDA, William Douglas, je v govoru po radiu izjavil, da bi morala biti politika ZDA na Srednjem in Daljnem vzhodu «v znaku svobode in pravice, ne pa v znaku topov in dolarjev». Douglas je dodal, da bi morale ZDA podpirati «nove voditelje», predvsem Nehruja v Indiji in Mosadeka v Iranu. Douglas je tudi dejal, da «ne vidi, kako bi ZDA mogle zmagati v morebitni vojni, če bi se ZSSR utaborila na Srednjem vzhodu in v Aziji». Douglas je v zadnjih letih precej potoval po Aziji in je pred nekaj meseci izjavil, da bi ZDA morale priznati Maocetungovo kitajsko vlado.

*

PARIZ, 27. — Kakor se je zvedelo v Parizu, se bodo zunanji ministri Francije, Anglije in ZDA sestali jutri v francoskem zunanjem ministrstvu in bodo razpravljali o vprašanjih Severne Afrike, Srednjega in Daljnega vzhoda. Takoj nato bo Eden odpotoval z letalom v Berlinu.

*

BUENOS AIRES, 27. — Enajst oseb je utonilo, ko se je čoln za prevoz potnikov v pristanišču Bremejo prevrnil, ko je peljal potnike na ladjo «Ciudad de Corrientes».

V Parizu podpisana pogodba o evropski obrambni skupnosti

Podpisali so tudi protokole o vzajemni pomoči držav NATO in članic obrambne skupnosti ter dogovor o vzajemni varnosti med temi državami in Anglijo - Evropska vojska bo imela milijon in 250 tisoč mož

PARIZ, 27. — Pogodbo o evropski obrambni skupnosti so podpisali danes v francoskem zunanjem ministrstvu.

Nemčija bo prispevala s 409 tisoč vojaki, 1.350 letali in majhnimi pomorskimi enotami. Vsega skupaj bo evropska vojska imela 43 divizij, t. j. en milijon in 250 tisoč mož. Organizirali bodo sodobnih 5.200 letal. Večje enote mornarice bodo po večini pod nadzorstvom posameznih držav, da ščitijo pomorske prometne poti.

Pogodba velja za petdeset let in poseben člen določa, da se obnovi po 17 letih, ker takrat zapade tudi atlantski pakt.

Sredstva za vzdrževanje vojske se bodo stekala v skupni proračun, v katerega bodo prispevale posamezne države. Sedež medzavezniškega poveljstva bo določen pozneje.

Samo Francija bo imela več čet kakor Nemčija, in sicer 14 divizij, razen drugih, ki so določene za prekomorska ozemlja, Indokino in severno Afriko. Italija bo imela 12 divizij, države Beneluksa pa skupno 5. Letalske in pomorske enote bodo porazdeljene sorazmerno.

Anglija, čeprav ni članica evropske obrambne skupnosti, bo imela tesne vezi glede načrtovanja, vežbanja, taktike in opreme.

ZDA, ki bodo povezane po NATO in s posebno izjavo, bodo verjetno nudile vojaško pomoč po evropskem poveljstvu in bodo v tesnem vojaškem stiku. Uradni jezik bo angleščina, posamezne države pa bodo ločeno uporabljale svoj jezik.

Posamezne ustanove evropske obrambne skupnosti bodo: skupščina, ki jo bodo prvotno določile posamezne vlade, pozneje pa bo izvoljena. Izvajala bo splošno nadzorstvo; ministrski svet, v katerem bo po en zastopnik vsake države. Njegova naloga bo vskladiti politiko posameznih držav s politiko obrambne skupnosti. Izvršilna komisija, ki bo štela devet članov in bodo izbrani za šest let. Komisarji bodo šteti za mednarodne vladne uradnike in ne bodo odvisni od posameznih vlad. Morali bodo odstopiti, če skupščina ne bo odobrila njinovega dela. Upravljali bodo normalno delovanje vojske. Razsodišče bo enako kakor v evropski skupnosti za premog in jeklo. Odločalo bo o pritožbah držav članic.

Ministri so podpisali sledeče dokumente: 1. Pogodbo o evropski obrambni skupnosti; 2. dogovor med Veliko Britanijo in šestimi državami obrambne skupnosti; 3. dodatni dogovor med NATO in obrambno skupnostjo; 4. angleško-francosko-ameriško izjavo o jamstvih, ki jih je Francija zahtevala od ZDA in Velike Britanije.

Ta dokument predvideva med drugim, da, če bi kakršna koli akcija ogrožala enotnost obrambne skupnosti, bi ameriška in britanska vlada imeli to akcijo za neposredno grožnjo proti njihovi varnosti in bi nastopili v smislu 4. člena atlantske pogodbe. Razen tega se Velika Britanija in ZDA obvezujejo, da bodo imele svoje čete na evropskem kontinentu in v Nemčiji, upoštevajoč obveznosti, ki izhajajo iz atlantskega pakta. Prav tako se tri zahodne države obvezujejo, da bodo še dalje imele svoje čete v zahodnem Berlinu ves čas, ko bo to potrebno.

Takoj po podpisu je državni tajnik Acheson podal izjavo, v kateri je med drugim poudaril, da je glavni namen evropske obrambne skupnosti nuditi evropskim narodom bolj primerno obrambo proti nevarnosti napada. Dalje je poudaril, da so ameriški interesi neposredno povezani z ustanovitvijo te skupnosti in da noben narod ne more imeti jamstva za mir, varnost in prospeh, če niso tudi drugi narodi miroljubni in zavarovani.

Iz uradnih virov javljajo, da ne bo po uveljavitvi dogovorov med Nemčijo in zahodnimi državami uvedeno nobeno nadzorstvo ali omejitev nad nemško industrijo, razen nadzorstva, ki bo potrebno v strateške namene in ki se omenja v pismu nemške vlade, ki je priključeno pogodbi o evropski obrambni skupnosti. Vojaški varnostni urad bo ukinjen in tri zahodne države ne bodo izvajale nobene industrijske inšpekcije. V tem pismu je določeno tudi, da je Zahodna Nemčija pooblaščena izdelovati atomske reaktorje pod pogojem, da njihova skupna zmogljivost ne presega letne proizvodnje 500 gramov nuklearnega goriva.

Vsi dokumenti, ki so jih danes podpisali, so sledeči: 1. pogodba o evropski obrambni skupnosti, ki vsebuje 131 členov; 2 vojaški protokol; 3. finančni protokol; 4. protokol o odnosih med evropsko brambno skupnostjo in NATO; 5. protokol o posebnem položaju Luksemburga; 6. konvencija o trgovinskih in finančnih odnosih na področju obrambne skupnosti; 7. protokol o položaju evropskih čet na področju obrambne skupnosti; 8. protokol o obveznosti držav obrambne skupnosti, da bodo nudile pomoč državam NATO; 9. protokol o obveznostih držav NATO, da bodo nudile pomoč državam obrambne skupnosti; 10. pogodba o vzajemni pomoči med Veliko Britanijo in državami obrambne skupnosti.

Čez deset let atomska energija v gospodarstvu?

LONDON, 27. — Britanski center za atomska raziskovanja v Harwellu je objavil obširno poročilo o napredku proučevanj uporabe atomske energije v gospodarske namene. Po mnenju sestavljalcev poročila bo treba vsaj še deset let, predno bo mogoče atomsko energijo koristno uporabiti. Poročilo poudarja, da so naprave, ki omogočajo proizvajanje električne energije s pomočjo atomske energije, že precej izpopolnjene in da bodo v kratkem uporabne. Vendar je njihova praktična uporaba odvisna od razpoložljive količine urana, ki je zaenkrat še zelo majhna.

Preokret na desno v Južni Italiji

Združeni fašisti in monarhisti so zmagali v Neaplju, Bariju in drugih južno-italijanskih mestih - Težka demokristjanska zmaga v Rimu - Pestre povezave in skupne liste

(Od našega dopisnika)

RIM, 27. — Upravne volitve v južni in severni Italiji so pokazale znaten napredek desnice. Kominformisti so v glavnem obdržali svoje pozicije v glasovih, zaradi volilnega zakona o povezavi list pa so izgubili precej občin. Demokristjani so v splošnem padli.

O presenetljivem dvigu desnice, zlasti monarhistov, ki so povezani z neofašisti (PNM), pričajo številna južnoitalijanska mesta, ki bodo imela monarhofašistično občinsko upravo. Med temi mesti sta tudi Neapelj in Bari, medtem ko se je v Rimu demokristjanom in njimi povezanim manjšim strankam posrečilo ohraniti občinsko upravo kljub močnemu napadu kominformovske «mestne liste», katere glavna atrakcija je bil F. S. Nitti.

V Neaplju so povezani monarhofašisti dobili skupno 206.224 glasov, od česar odpade levji delež na nacionalno monarhistično stranko, ki je dobila 147.933 glasov. MSI je zbral 59.314 glasov. Demokristjanski blok je za desnico zaostal za 50.000 glasov; demokristjani sami so dobili 119.651 glasov, liberalci 20.542, socialni demokrati, republikanci, kvalunkvisti in sredinski neodvisni pa manjše število glasov. Na tretjem mestu je v Neaplju kominformistični blok, ki je zbral 134.764 glasov.

V Bariju je bila monarhofašistična zmaga tesnejša. Razmerje glasov je naslednje: desnica 45.073 glasov, kominformisti 40.870, demokristjani 39.518. Združeni kvalunkvisti in monarhistična zveza so dobili neznatno število glasov.

S pomočjo nacionalne monarhistične stranke pa se je demokristjanom posrečilo dobili občino n. pr. v Materi, s kvalunkvistično pomočjo pa v sardinskem mestu Cagliari.

Združeni monarhisti in fašisti so demokristjanom in sredinskim strankam odvzeli tudi občine v Beneventu, Avellinu, Foggii, Salernu itd. V srednji in v nekaterih občinah severne Italije, kjer so glasovali šele letos, so se pa uveljavili tudi kominformisti. Med drugim so ohranili tudi občine Ferrara, Perugia in Terni.

V Rimu so, kot rečeno, zmagali demokristjani s pomočjo treh sredinskih strank. Skupno je demokristjanski blok dosegel 384.020 glasov, od česar so demokristjani dobili 285.303. Na drugem mestu je kominformistični blok s 314.243 glasovi, od česar je «mestna lista» dobila 306.940 glasov. Sledi blok desnice z 206.819 glasovi; v tem bloku so se najbolj uveljavili neofašisti s 142.892 glasovi. Med listami, ki niso nastopile povezane v nobenem bloku, so se najbolj uveljavili neodvisni socialisti (gibanje Cucchija in Magnanija) s 5.137 glasovi. Skupno je v Rimu glasovalo 916.709 volivcev. Kot kažejo rezultati, je v večnem mestu za demokristjane glasovalo komaj nekaj več kot četrtina volivcev.

V rimski provinci so demokristjani in pridruženi dobili 52 občinskih uprav, kominformisti 32 desnica 4; razne liste pa 15. Manjkajo še podatki iz desetih občin. V Caserti pa so občinsko upravo dobili povezani liberalci, socialni demokrati in neodvisni medtem ko so monarhofašisti, demokristjani in kominformisti ostali v manjšini.

Volitve so v glavnem potekle mirno. Bilo je le nekaj manjših incidentov in nekaj aretacij.

V splošnem so bile povezave v raznih občinah zelo pestre. Prav tako pestro so bile sestavljene liste v manjših občinah, kjer ne velja povezava list. V mnogih krajih so se demokristjani povezali z nacionalno monarhistično stranko, ki nastopa v drugih mestih povezana z MSI. Niso bili redki primeri skupnih list med demokristjani in misini, v 47 občinah pa so na skupnih listah nastopili celo kominformisti in neofašisti ali monarhisti.

A. P.

DRAKONSKI UKREPI vzhodnonemške vlade

Določeno 5 kilometrov globoko področje ob demarkacijski črti, na katero je dovoljen dostop le s posebnim dovoljenjem - Posebna dovoljenja tudi za potovanje po ozemlju Vzhodne Nemčije

BERLIN, 27. — Vlada Vzhodne Nemčije je ob demarkacijski črti določila 5 kilometrov široko področje, na katero je prepovedan vstop vsakomur, ki nima posebnega dovoljenja. V Bonnu izjavljajo, da so za demarkacijsko črto začeli graditi vojaške naprave, v zahodnonemškem notranjem ministrstvu pa poudarjajo, da na zahodni strani ne mislijo na noben podoben ukrep.

Od 1. junija dalje bo moral vsakdo, ki prebiva na ozemlju Vzhodne Nemčije imeti za bivanje in kroženje po tem ozemlju posebno dovoljenje, ki ga bodo izdale oblasti.

Glavni odbor socialnodemokratske stranke je danes objavil izjavo, v kateri odobrava sovjetski predlog za sklicanje konference štirih o Nemčiji. V izjavi pa dodaja, da so ta pogajanja sicer potrebna za ohranitev miru, vendar poudarja, da nemški narod ne bi mogel odobriti sporazuma med okupacijskimi silami na podlagi potsdamskih dogovorov. Moskovski radio je o pogodbenih dogovorih poudaril, da pomenijo «pravi vojaški pakt med ameriškimi vojnimi hujskači in bonnskimi militaristi» in da «potrjuje delitev Nemčije». Dalje je radio poudaril, da ta dogovor «ovira sklenitev mirovne pogodbe, legalizira ustanovitev nemške napadalne vojske in veča nevarnost vojne». Na koncu pravi, da pomeni podpis teh dogovorov po Adenauerju ne samo veleizdajstvo, pač pa tudi «pravi državni udar, ki mu je namen uvesti vojaško diktaturo v Vzhodni Nemčiji».

Dalje poročajo, da co ponekod nadomestili agente ljudske policije s sovjetskimi oboroženimi stražami.

Vzhodnonemške oblasti so prekinile tudi telefonsko zvezo med vzhodnim in zahodnim Berlinom ter 18 telefonskih linij med Berlinom in zahodnonemško republiko. Prav tako je bilo prekinjenih osem telegrafskih zvez med obema delomа Nemčije.

Občinski urad vzhodnega Berlina pravi v posebnem poročilu, da prekinitev telefonske zveze onemogoča ameriškemu radiu v zahodnem sektorju, «da bi po telefonu širil svojo propagando». Poročilo dodaja, da bodo te ukrepe lahko preklicali, če bo poštna uprava zahodnega Berlina ukinila telefonske prekinitve, ki jih je izvršila».

Glede posebnih dovoljenj, ki so potrebna za prekoračenje «nevtralnega področja» ob demarkacijski črti, javlja notranje ministrstvo Vzhodne Nemčije, da so ti ukrepi začasni in da bodo ukinjeni, ko bo obnovljena enotnost Nemčije na demokratični in miroljubni podlagi».

Župan zahodnega Berlina Reuter je na tiskovni konferenci označil vse te ukrepe kot poizkus ustrahovanja in je dodal, da ni nobenega vzroka, da bi se zaradi tega zmedli.

Iz Londona javljajo, da je več laburističnih poslancev predložilo spodnji zbornici resolucijo, ki poudarja sklepe izvršilnega odbora stranke ter pravi med drugim: 1. Nemci bi morali imeti možnost, da izrazijo svoje mnenje o oboroženi svobodnih volitev, ki naj bi se uvedle, še preden pride do končne odločitve o nemškem prispevku v evropski obrambi; 2. Nemčija ne bi smela biti v nobenem primeru oborožena pred Francijo; 3. ravnati bi se bilo treba po pogojih, ki jih je postavil Attlee za oborožitev Zahodne Nemčije.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sreda 28. maja
Emil, Jaromil
Sonce vzide ob 4.22, zatone ob 19.34. Dolžina dneva 15.21. Luna vzide ob 8.00, zatone ob 23.41.
Jutri, četrtek 29. maja
Maksim, Dana

Razprava proti financarjem v Vidmu potrjuje, da vlada v Beneški Sloveniji teror

Zaradi nekaj kopalcev v Adamovi obleki je prišlo pred dvema letoma v Prosnidu celo do streljanja in ranitve enega mladeniča

Včeraj so zaradi okoliščine, ki pa je bila velike važnosti, na videmskem sodišču odložili proces zaradi hudega incidenta, ki se je pripetil 6. avgusta 1950 v Prosnidu v Tajpanski občini (o tem bomo seveda morali poročati zelo previdno spričo «svobode tiska», ki vlada v Italiji).

Po obtožnici naj bi se bili dogodki razvijali takole: 6. avgusta 1950, sta dva financarja, in sicer Camillo Rosas in Terzo Filipponi hodila ob Nadiži in opazila, kako so se nekateri mladeniči kar nagi kopali. Zaradi ne preveč dostojnega prizora sta financarja mladeniče oštela, ki pa so ju še ozmerjali. Oba čuvaja reda sta identificirala med temi kopalci, ki so ju ozmerjali, 25-letnega Ema Filippiga in Calista Cernettiga. Kasneje, ko so na poveljstvu financarjev zvedeli za ta dogodek, so odločili, da omenjena dva aretirajo. Filippiga so takoj spremili v kasarno, medtem pa je ob aretaciji Cernettiga nastal pravi spopad s streljanjem in ranjenimi. Mladenič se je uprl in kričal, da se mu godi krivica. Financarja sta skušala z vsemi sredstvi, ki sta jih imela na razpolago, spraviti Cernettiga k pameti. Prav v tem trenutku pa je prihajalo ljudstvo iz cerkve od nekega večernega verskega opravila.

Čuvarjem reda se je zdelo, da hoče množica z grožnjami preprečiti aretacijo Cernettiga. Zato je eden izmed financarjev potegnil pištolo, in ustrelil nekajkrat v zrak. Tedaj so ljudje začeli bežati na vse strani medtem ko so prihiteli na kraj drugi financarji ter izpustili z brzostrelkami nekaj strelov v zrak. Cernettig pa se še ni pustil aretirati. Blizu njega je stal financar Arturo Simeoni, ki je imel v rokah revolver. Med prerivanjem se je nekdo zaletel v Simeonija, ki je padel na tla, pri čemer se je revolver sprožil. Izstrelek je zadel Cernettiga v bedro in ga tako ranil, da se ni mogel dva meseca niti ganiti. Nekatere priče so izjavile, da je financar namerno ustrelil. Zato se je začel javni tožilec zanimati osebno za dogodek in je obtožil financarja zločina namerne ranitve.

Včeraj se je na sodišču financar Simeoni zagovarjal proti tej obtožbi. Poleg njega se je moral zagovarjati zaradi drugih obtožb vicebrigadir, poveljnik financarske postaje v Prosnidu Salvatore Fescina. On je prišel pred sodišče zaradi dogodka, ki se je dogodil nekako ob robu tega incidenta. Prišel je namreč na cesto, da bi podprl svoje tovariše, in je pri tem naletel na očeta Cernettiga Valentina. Financarski podoficir je rekel, da je začasno aretiral očeta, češ da je bilo njegovo obnašanje grozeče. Cernettig pa pravi, da se je stvar razvijala popolnoma drugače. Spravili naj bi ga bili s silo v vojašnico in ga vrgli na tla ter mu grozili z brzostrelko. Javni tožilec je ravnanje Fescine označil kot zločin zlorabe oblasti, pretepanja in groženj.

To so dogodki, ki so privedli do procesa, na katerem se morata Cernettig in Filippig, ki ni bil navzoč na procesu, zagovarjati pred obtožbo, da sta žalila javnega funkcionarja. Sodnikom je Simeoni včeraj v glavnem potrdil, da se je samokres neopazno sam sprožil, vicebrigadir Fescina pa je izjavil, da sploh ni uporabil sile proti staremu Cernettigu in da se je omejil samo na to, da ga je spremljal v vojašnico.

Incident, ki je povzročil odgoditev razprave, se je pripetil med zaslišavanjem prič, potem ko so prizadete stranke, ki jih je zastopal odv. Cipolla, potrdile dejstva, kakršna očita obtožencem obtožnica. Tri priče, in sicer Amabile in Gioacchino Miscordia ter Simic Alojz so izjavili, da proti Cernettigu ni streljal Simeoni. Videli so in to trdijo z gotovostjo, da je izstrelek priletel iz samokresa financarja Rosasa. Ta važna in resna okoliščina, ki jo je zanikal Simeoni, ki je trdil, da se je sprožil njegov samokres in dejstvo, da je Rosas izjavil, da sploh ni bil niti oborožen, je spravilo javnega tožilca dr. Pressatija do tega, da je zahteval odgoditev razprave zato, da obtoži za namerno ranitev tudi Rosasa.

Razlaga tega dogodka bi se lahko tudi menjala. Potem ko smo navedli uradno razlago, bi lahko dodali, da ni med «okupacijskimi četami» in med prebivalstvom dobrih odnosajev. Zato ne bi bilo nič čudnega, če oni, ki je oborožen, to izkoristi, da lahko terorizira naše ljudstvo. Seveda kljub temu dogodku nas italijanski tisk obtožuje, da lažemo, ko govorimo o terorju v Benečiji.

Na vsak način bodo razpravo preložili na kasneje in bodo pri tem obtožili še enega financarja, ki naj bi bil streljal na neoboroženega državljana. In ta drugi financar se ne bi mogel niti izgovarjati, da je padel in da se je njegov samokres sprožil slučajno. Zanj bi lahko samo trdili, da je namerno streljal in namerno ranil.

Glavna «ulica» v Mažerolah v Beneški Sloveniji

Začeli so graditi šest cest dokončali pa niso niti ene

V Beneški Sloveniji nam vedno mnogo obljubljajo, ničesar pa ne izpolnijo

Eno izmed najvažnejših vprašanja Beneške Slovenije, ki bi ga bilo treba takoj rešiti, je vprašanje cest. V tem vzhodnem delu videmske pokrajine so samo sedeži občin povezani z voznimi cestami z okrajnimi središči. Razne vasice pa so povezane s sedeži občin samo z jezdnimi potmi, ki jih stalno uničujejo nalivi, ali pa so povezani samo z nevarnimi stezami. Vsakdo si lahko predstavlja, koliko naporov čaka prebivalce teh vasi, da lahko prenašajo v dolino svoje pridelke in iz doline navkreber vse to, kar morajo kupovati. Malo je družin, ki si lahko privoščilo mezga in v večini primerov morajo ljudje vse znositi na hrbtu. Žalostno je videti te uboge hribovce, kako počasi vlečejo v hrib po stezah tovore od 60 do 70 kg in vsakogar presune, ko vidi, kako težko je življenje teh ljudi.

In vendar se spominjamo, kako so takoj po vojni govorili, da bodo zgradili v vse vasi Beneške Slovenije dobre ceste, toda vse to so bile le besede. Sedaj po sedmih letih je položaj prav takšen, kakor je bil leta 1945. Seveda so razne stranke, ki so na vladi, potrebovale glasove ljudi in so zato obljubljale deveto deželo. Danes te potrebe ni več in prav zato se tudi nihče več ne spomni cest v Beneški Sloveniji. Na vsak način moramo priznati, da so na šestih krajih začeli graditi ceste. Toda če pogledamo Beneško Slovenijo, bomo opazili, da so v vseh teh primerih po enem kilometru dolžine gradnjo teh cest popolnoma opustili. Kasneje je dež te ceste izpral in razril, tako da tudi ti krajši kosi cest niso več za nobeno rabo.

Zato se vprašujemo: Ali ne bi bilo bolje, zgraditi vsaj eno cesto popolnoma, raje kot jih začeti šest, pa vse opustiti? Po kakšnem kriteriju so funkcionarji tehničnega urada v Vidmu določili začetek teh del, ko so že prej vedeli, da ne bodo nikoli dokončana? Kako naj si to razlagamo? Vse se zdi kakor čisto navadna igra v škodo hribovcev. Če ni bilo denarja, bi bilo mnogo bolj pomembno, da niso obljubljali in varali ljudi, saj bi bilo to v vseh pogledih mnogo bolj lojalno.

Urnik vlakov iz Tarčenta in Vidma

Z 18. marcem so spremenili urnik vlakov. Obenem s spremembami odhodov in prihodov vlakov državnih železnic so uvedli spremembe tudi na zasebni železniški progi Videm - Cedad. Nov urnik ni v celoti zadovoljil prebivalstva.

ODHODI

IZ CEDADA: 4.58 (ob praznikih), 7.08, 8.18, 11.45, 14.23, 19.20, 22.03 (ob praznikih).

IZ VIDMA: 6.35 (ob praznikih), 7.40, 9.20, 12.20, 15.30, 18.40, 20.30, 23.20 (ob praznikih).

IZ TARČENTA V VIDEM: 6.00, 8.14, 7.10 (ob tej uri bo vlak pričel voziti od 6. julija do 14. septembra samo ob praznikih).

IZ VIDMA V TARCENT: 5.49, 8.03, 13.31, 16.28, 18.15, 20.59 (od 1. julija do 15. septembra).

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

RAZMIŠLJANJA O DIJAŠKEM ŠPORTU

Tudi pri lahkoatletskem prvenstvu dijakov goriške pokrajine diskriminacije v škodo Slovencev

Italijanski šovinisti se boje, da bi slovenski dijaki dosegli boljše rezultate in jih zato ne pustijo tekmovati

V soboto smo poročali o lahkoatletskem prvenstvu slovenskih srednjih šol v Gorici, ki se je vršilo na goriškem občinskem stadionu dne 21. maja t. l. Tekmovanje se je bilo pozno v primeri z italijanskimi šolami, ki so zaključile svoja notranja tekmovanja že do dne 18. maja. Tega dne so bile namreč izbirne tekme za pokrajinsko prvenstvo, ki je bilo v četrtek dne 22. maja. Na tem prvenstvu je sodelovalo devet šolskih zavodov iz goriške pokrajine, in sicer šest iz Gorice, dva iz Tržiča in eden iz Krmina. Doseženi so bili še precej dobri rezultati, ki nam povedo, da je morda kak mlad športnik šele ob začetku svojega športnega življenja. Vendar nismo opazili na tem prvenstvu slovenskih srednješolcev. Zakaj pa ne? Ali so se morda ustrašili, da bi se slabo izkazali in so zaradi tega raje ostali doma? Nikakor ne. Kratkomalo niso smeli priti zraven.

Že lani se je zgodil tak primer. Lani je namreč italijansko naučno ministrstvo izdalo odlok, da je treba šport razširiti tudi v šole. Vsi srednješolski zavodi v državi morajo izvršiti svoje notranje prvenstvo v bazilarnih lahkoatletskih panogah, najboljši pa potem sodelujejo na pokrajinskih prvenstvih, od koder bodo prvaki odšli na državno prvenstvo. Vse stroške organizacije prevzame država, pri tem pa ji pomaga CONI. Lani smo slovenski srednješolsci pričakovali, da nas bodo pustili zraven, kajti odlok ministrstva je bil jasen: sodeluje jo vse šole. A že pri pokrajinskem tekmovanju v teku čez drn in strn se nam je zgodila krivica: italijanski telovadni profesorji niso dovolili, da bi mi pristopili. Očitno je bilo, da so se bali, da ne bi naši dijaki dosegli kakšnega uspeha. In res, pol ure pozneje so naši tekmovalci tekli po isti progi in kar dva sta dosegla boljši rezultat kot pokrajinski prvak. Zaradi tega je nastala — sicer neupravičena — bojazen, da ne bi naši dijaki dosegli enakih uspehov tudi na lahkoatletskem tekmovanju. Italijanski telovadni profesorji so zaradi tega odklonili naše sodelovanje in so navajali v opravičilo prav neumne vzroke: eden izmed teh je bil ta, da če bomo mi sodelovali, bodo po vsej verjetnosti nastali nemiri na tekmovanju. Če bi ti nemiri nastali, smo gotovi, da jih ne bi povzročili naši dijaki in niti ne italijanski goriški vrstniki, ampak funkcionarji AGI in Lege Nazionale, ki bi ne hotela nikdar priznati, da živimo v Gorici tudi Slovenci. Njihova bojazen, da bi mi dosegli kakšne odlične rezultate, je neupravičena, kajti mi bi lahko dosegli le kakšno četrto, peto ali šesto mesto, ne pa boljših.

Letos se je ponovilo isto. Nismo mogli ne na prvenstvo v teku čez drn in strn niti na lahkoatletsko prvenstvo. Kaj še da bi mislili, da bi sodelovali na moških ali ženskih prvenstvih v odbojki in košarki, ki so bila v začetku tega leta. Po vsem tem, kar smo sedaj povedali, naj še vedno razni goriški časopisi govorijo o enakopravnosti in o boljšem stanju slovenske šole, gospodu profesorju telesne vzgoje Galliju pa svetujemo, da v prihodnje v zaključnem govoru na stadionu, ne uporablja več izraza: «...i rappresentanti di tutta la popolazione studentesca della provincia...».

IZPRED SODIŠČA

Ni priznala podpisa na menici pa so jo kljub temu oprostili

GORICA, 27. — Lanskega decembra je sodni izvrševalec potrkal na vrata 29-letne Tommasi Ane iz Ul. Carducci 25. Ko mu je ženska odprla, ji je pokazal menico za 5000 lir, ki jo je Tommasijeva 20. septembra lani podpisala trgovcema Chimeri in Pettiniju, ki sta ji prodala nekaj manufakturnega blaga. Ko jo je sodni izvrševalec v imenu Mestne hranilnice, kjer sta Chimera in Pettini menico vnovčila, naj poravna svoj dolg, je ženska kratkomalo izjavila, da podpis na menici ni njen. Zaradi takega odgovora je morala na sodišče, kjer je pri preiskovalnem zaslišavanju izjavila, da je Chimeri že davno prej plačala menico ter da ji je trgovec ni vrnil. Izjavila je nadalje, da se zelo malo razume na menice in da zato ni ob plačilu zahtevala menice nazaj. Chimera in Pattini pa sta vztrajala pri trditvi, da ni Tommasinijeva menice nikoli plačala in da je nekega dne pred njenim zapadom celo prišla h Chimeri in ga prosila, naj ji jo podaljša.

Danes se je Tommasinijeva morala zagovarjati na kazenskem sodišču, ker je sodnemu izvrševalcu izjavila, da je podpis na menici ponarejen. Pred sodnikom se je opravičila, da ni bilo v njenem namenu izogniti se plačilni obveznosti, marveč da je bila trdno prepričana, da je menico že poravnala. Oprostili so jo zaradi pomanjkanja dokazov.

KINO

VERDI, 17: «Dolina sreče», S. Haywart.
VITTORIA, 17: «Vojaki na fronti», D. Wayne in T. Ewell.
CENTRALE, 17: «Ljubimca iz Ravella», L. Barova in C. Ninchi.
MODERNO, 17: «V nebeškem kraljestvu», S. Reggiani in J. Davy.

Smrtna nesreča pri Podgori

Lambretta se je zaletela v vojaški kamion, pri čemer se je smrtno ponesrečila 54 letna Kodermac Jožica

GORICA, 27. — Včeraj popoldne se je pri povozu pri Podgori pripetila huda prometna nesreča. Tridesetletni dr. Guido Manzini, podravnatelj državne knjižnice, ki stanuje v Ul. Mameli 12, je prihajal na svoji lambretti iz Podgore in zavil proti križišču na Majnicah. V tistem trenutku pa je zavil z majniške ceste proti Podgori vojaški kamion, ki ga je vozil 31-letni vojak Marino Marrone, doma iz Scerni pri Chieti, ki je sedaj pri polku «Mantova» v našem mestu.

Na ovinku je Manzini s svojo lambretto na kateri se je vozila tudi 54-letna šivilja Kodermac vd. Golob Jožica iz Podgore, z vso brzino zadel v zadnji del kamiona. Pri trčenju sta oba, Manzini in Golobova zletela z lambrette. Golobova je zaradi prebite lobanje in desne čeljusti obležala mrtva. Manzini pa si je zlomil samo desno roko.

Mimoidoči so ponesrečencema takoj priskočili na pomoč. Med njimi je bila tudi sestra Golobove, ki je v trenutku nesreče šla z doma in je bila namenjena na bližnje polje. Ko se je radovedna ustavila na kraju nesreče je v trenutku spoznala sestro, ki je ležala ob strani ceste v mlaki krvi pogrnjena z zelenkastim plaščem.

Manzinija so namudoma odpeljali v mestno bolnico. Na kraj nesreče so nato prišli orožniki iz Ločnika in prometna policija.

Vesti za trgovce

GORICA, 27. — Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča včlanjenim tvrdkam, da si na njenem sedežu v Ul. IX. avgusta 11, I. lahko ogledajo sledeče okrožnice: uvoz 400 ton fenola; uvoz kož za strojenje; določila medpokrajinskega odbora za izvoz italijanskih proizvodov; izdelovanje nogavic iz rajona za države OECE; povpraševanja in ponudbe blaga v Braziliji; pogodba za vplačila s Turčijo; pogodba za vplačila s Španijo; trgovinski sporazum in plačilna pogodba med Italijo in Ekvadorjem od 12. maja 1951; pogodba za vplačila z Iranom; nove tiskovine V-I za pregled valute potnikov; pravila za izvajanje predsedniškega odloka od 31. marca 1952 v zvezi z začasnim odlokom o carinskih tarifah; dohodninski davek na izvoženo blago; uvoz surovega bombaža iz Argentine; uvoz starega, litega železa in jekla; izmenjava not med Italijo in Indijo od 7. aprila 1952.

Izpiti na slovenskih srednjih šolah

GORICA, 27. — Obe maturi (licejska in učiteljska) se pričneta 1. julija ob 8.30 zjutraj s pismeno nalogo iz italijanščine in se bosta nadaljevali po vrstnem redu, ki bo pravočasno javljen na razglasni deski liceja oziroma učiteljišča v Ul. Croce 3. Vsi ostali izpiti (sprejemni, vstopni, razredni) se pričnejo 16. junija ob 8.30 zjutraj z nadaljevanjem po vrstnem redu, ki bo pravočasno javljen na razglasni deski šol.

Za pripustitev h kateremu koli od teh izpitov je treba vložiti na ravnateljstvo šole prošnjo na kolkovanem papirju za 24 lir najkasneje do 31. maja. Prošnji je treba priložiti vse predpisane listine, kakor jih navaja objava na razglasni deski šol.

Motor ob tovorni avtomobil

GORICA, 27. — V Podgori se je včeraj popoldne 21-letni Giorgio Visintin zaletel s svojim motornim kolesom «Ducati Sport 65» GO 5325 v tovorni avtomobil «Ardea» z evidenčno tablico GO 6202, ki ga je vozil 41-letni Medeot Ivan iz Moše in ki je last podgorske predilnice. Pri nesreči je Visintin zletel na tla in se ranil po obrazu in rokah. Sam Medeot je ponesrečencu priskočil na pomoč in ga odpeljal v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer je zdravnik izjavil, da bo ozdravel v osmih dneh.

Obe vozili sta se pri trčenju le neznatno poškodovali.

Nakazila za bencin do 31. maja

GORICA, 27. — Trgovinske zbornica obvešča vse interesente, da z 31. majem zapadejo nakazila za bencin, in sicer 5-litrsko nakazilo zelene barve in 10-litrsko nakazilo modre barve. Zatorej naj interesenti pravočasno izrabijo omenjena nakazila, ker po preteku tega roka ne bodo več veljavna.

Natečaj

GORICA, 27. — Uradni list z dne 17. aprila 1952 je objavil ministrski odlok, s katerim je bil razpisan natečaj za 184 mest za uradnike skupine B v pokrajinskih zakladnih uradih.

Zadnji rok za predložitev prošenj je 16. junij.

Omenjenega natečaja se lahko udeležijo absolventi klasične, realne gimnazije ali trgovske akademije.

Prošnje je nasloviti na zakladno ministrstvo (Ministero del Tesoro, Direzione Generale del Tesoro), ali na pristojnim finančnim intendancam.

Nov urnik vlakov na goriškem kolodvoru

GORICA, 27. — Z 18. majem je stopil v veljavo nov urnik vlakov na goriški postaji, in sicer:

ODHODI:

Proti Trstu: 6.20, 7.25, 8.44, 10.04, 13.45, 15.57, 17.26, 18.33*, 20.36, 21.26, 00.01.

Proti Vidmu: 4.50, 5.30, 6.36, 7.59, 8.28, 10.46, 13.49, 16.00*, 17.25, 19.15, 20.18, 23.20.

PRIHODI:

Iz Trstu: 5.26, 6.34, 7.37, 8.19*, 8.27, 10.44, 13.44, 17.21, 19.10, 20.16, 23.18.

Iz Vidma: 4.40, 6.18, 7.23, 8.43, 10.00, 13.43, 15.55, 17.23, 18.29*, 20.34, 21.24, 23.59.

* Ne vozijo ob nedeljah.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

EPILOG FAŠISTIČNIH MARČNIH IZGREDOV PRED VOJAŠKIM SODIŠČEM

37 fašističnih razgrajačev obsojenih na zaporne kazni od 1 do 12 mesecev ter od 10 do 50 tisoč lir globe

Večina zapornih kazni je pogojnih, le 4 kolovodje škvadristov Mioni, Cozzi, Greco in Abramo bodo sedeli od 1 do 6 mesecev - Predsednik sodišča poudaril odgovornost staršev. Med obsojenimi tudi B. Ciocchi

Kljub temu, da se je zavezniško vojaško sodišče včeraj preselilo iz svoje stalne dvorane v večjo, se je pokazalo, da je bila tudi ta premajhna. Dvorano je napolnilo 37 obtožencev in okoli 25 zagovornikov, medtem ko je občinstvo, v glavnem sorodniki, do zadnjega kota napolnilo zanj določeni prostor.

Predsednik sodišča mr. Bayliss je uvodoma spregovoril svoj običajni govor, v katerem je izjavil, da je bilo dokazano, da so bile v dneh 20., 22. in 23. marca po tržaških ulicah nedovoljene demonstracije. Zaradi tega sedi sedaj 37 oseb pred sodiščem: 12 od teh je obtoženih, da so kalili javni red in mir in da so metali kamenje na policijo in na njena ter zavezniška vozila, 1 je obtožen, da je ščuval razgrajače, da so obračali zavezniška vozila, medtem ko sta 2 obtožena, da sta ščuvala množico k neredom. Vsi ostali, kakor tudi zgoraj navedeni, pa so obtoženi, da so se udeležili nedovoljenih demonstracij.

Množica je šla na ulice z namenom, da napade policijo. To je dokazano, kajti precej agentov je bilo ranjenih. Ker je bilo nevarno, da bi množica zagospodovala v mestu je policija dobila ukaz, da vzpostavi red.

Potrebno je eksemplarično kaznovati obtožence prvič, da se kaznuje krivce in drugič, da bo kazen drugim v bodočnosti za opozorilo. Dodati je treba, da je večina obtožencev mladoletnih in sicer 20 pod 20 let, 14 nad 20 let in 3 nad 30 let. Največ obtožencev obiskuje še šolo ali pa je šele pred kratkim začela služiti kruh. Sodišče se zaveda, da bi kaka zaporna kazen lahko škodila posebno dijakom, ki so tik pred koncem šole. Toda sodišče ne nosi odgovornosti za to, pač pa bo ta padla na obtožence same, na starše in na njihove vzgojitelje. Sodišče mora v skladu z zakonom kazensko postopati in tako pokazati obtožencem vso resnost prekrška. Starejši obtoženci se morajo sami sebe grajati in ne smejo pričakovati od sodišča usmiljenja. Priporočljiva je pogojna zaporna kazen, ne za vse seveda, ki bi tako obtožence vezala v bodočnosti.

Predsednik sodišča je poudaril tudi krivdo staršev, če se ti danes zagovarjajo pred sodiščem. Za mladoletnike bo kazen, ki bo v glavnem padla na ramena staršev, za starejše pa bo padla na njih osebno.

Na vsak način pa upa, je zaključil predsednik, da bo nauk zelegel.

Takoj nato je predsednik prebral za vsakega posebej obsodbo.

Na zaporno kazen 1 meseca in na plačilo 10.000 lir globe, ki jo morajo plačati najkasneje do 27. junija, v nasprotnem primeru pa bodo morali odsedeti mesec zapora, so bili obsojeni sledeči:

Benito Ciocchi, Giuseppe Mauri, Giacomo Cacciatore, Francesco Rotondaro, Francesco Paglia, Paolo Tamburini, Bruno Vittorio, Mario Salvi, Giovanni Saponaro, Bruno Tommasini, Marino Capponi, Giorgio Covacci, Paolo Sbisà, Francesco Tenze, Dario Ferenzin, Livio Sangulin, Giorgio Cobol in Cesare Tesserini.

Vsi ti so bili spoznani za krive, da so se udeležili nedovoljenih demonstracij. Medtem ko bodo morali plačati denarno globo, pa je zaporna kazen pogojna za dobo 2 let.

Ferruccio Rassini, Lucio Rucci, Renato Sadar, Severino, Amadei, Vincenzo Martinez, Aldo Sturari, Bruno Santoro in Giordano Fichera so bili obsojena zaradi sodelovanja na demonstracijah in metanja kamenja na 1 mesec zapora in 10.000 lir globe za prvo točko obtožnice, medtem ko so bili za drugo obsojeni na 12 mesecev zapora in na 50.000 lir globe. Zaporna kazen je pogojna za dobo dveh let, medtem ko bodo morali plačati globo v teku enega meseca. V nasprotnem primeru bodo morali odsedeti za prvo 1 mesec, za drugo pa 5 mesecev zapora. Za isto obtožbo pa je bil Sergio Cernecca zaradi slabega zdravja obsojen na 1 mesec zapora in na 5.000 lir globe ter na 12 mesecev zapora in na 25.000 lir globe, medtem ko so Slamo obsodili na isto zaporno kazen, samo denarna globa je bila znižana na 2.000 oziroma 3.000 lir.

Cosima Lanzellottija, šoferja znanega mototurgončina, pa so spoznali za krivega dveh obtožb in sicer, da je sodeloval na demonstracijah in da je ščuval ljudi. Njegova kazen se glasi: za prvo točko obtožnice 1 mesec zapora in 10.000 lir globe, za drugo pa 6 mesecev zapora in 25.000 lir globe. Giuseppa Ferfoglio je sodnik zaradi sodelovanja na demonstracijah obsodil na 2 meseca zapora in na 20.000 lir globe. Za vse te je kazen pogojna za dobo dveh let.

Oresta Mionija, znanega «heroja», ki je med demonstracijo hotel spraviti, potem ko so mu odbili pomoč Lege Nazionale, samega Palutana na cesto, je sodnik obsodil na 2 meseca zapora in na 30.000 lir globe. Mož pa bo moral, predvsem zahvaljujoč se svojemu nečistemu, kazenskemu listu, zaporno kazen presedeti. Isto velja tudi za Valentina Cozzija, znanega v Drevoredu XX. septembra z imenom «Neguš», ki bo sedel 2 meseca in plačal 20.000 lir denarne kazni. Ker je bil Carlo Greco že pred vojaškim sodiščem obsojen, bo moral sedeti sedaj tudi on svojo ponovno obsodbo — 1 mesec in 10.000 lir globe ter 6 mesecev in 50.000 lir globe — presedeti.

Sedel bo tudi Pietro Abramo ker je sodeloval na nedovoljenih demonstracijah in so ga zalotili s palico v rokah. Obsojen je bil na 1 mesec zapora in na 30.000 lir denarne kazni.

Vincenzo Durante, kateremu so dokazali, da je šcuval mladino, da je obračala zavezniška vozila, bo moral sedeti, ker je bil obsojen na 1 mesec in 10.000 lir globe zaradi sodelovanja na nedovoljenih demonstracijah in na 12 mesecev ter na 10.000 lir globe zaradi ščuvanja. Ker pa je mož brezposeln in je družinski oče, mu je sodišče pogojno oprostilo 6 mesecev zapora. Njega pa včeraj ni bilo pred sodiščem, ker ga baje niso mogli pravočasno obvestiti.

Po končanem čitanju obsodb je predsednik ukazal policiji, da aretira Mionija, Cozzija in Greca, medtem ko je pozabil na Abrama. Kljub temu pa bodo moža verjetno aretirali na domu.

Med gradnjo nebotičnika padel z visokega odra

Gradnja novega nebotičnika v Ul. Cesare Battisti se približuje svojemu koncu. Danes za dnem se njegovo zunanje lice spreminja in sedaj so zaposleni pri delu na zunanjih stenah tudi delavci tvrdke «Cava Romana» iz Nabrežine. Med te spada tudi 21-letni Iginio Mazzocco, stanujoč pri neki družini v Nabrežini, ki je bil včeraj malo pred 14. uro zaposlen na 3 metre visokem odru. Mladi delavec pa je nepričakovano in iz do sedaj še neznanih razlogov izgubil ravnotežje ter padel na tla, kjer je seveda obležal, kajti bolečine mu niso dovoljevale, da bi se dvignil.

Ker so njegovi sodelavci poklicali rešilni avto, se je ranjeni delavec zatekel v bolnico kjer so ga takoj zaradi udarca na lopatici in kolku ter verjetnih rebrnih poškodb in prask na bradi sprejeli s prognozo 10 ali 30 dni na II. kirurškem oddelku.

Stranica tovornika ga je zadela v glavo

22-letnega Giorgia Cusanija iz Ul. Campanelle je včeraj spremljala smola, kajti med delom v delavnici Pulin v Ul. Marconi, kjer je zaposlen kot slikar, ga je udarila v glavo stranica tovornika, ki se je tedaj nenadoma odprla. Mož se je seveda zarudil na tla, vendar je takoj vstal in se z rašilnim avtom zatekel v bolnico, kjer pa so mu samo nudili pomoč in mu izpraznili rano na zatilniku, ozdravljivo v 6 dneh, ter ga odposlali domov.

IZLET V POSTOJNO k odkritju spomenika padlim borcem

V nedeljo dne 8. junija priredi Osvobodilna fronta za STO, ZAM, ZDTV in ZP veliki množični izlet s posebnim vlakom in s privatnimi vozili v Postojno.

PROGRAM

1. v zgodnjih jutranjih urah: odhod vlaka z glavne postaje Trst in odhod avtobusov, skupin motociklistov in privatnih avtomobilov,
2. okrog 9. ure: svečan sprejem izletnikov na kolodvoru v Postojni.
3. ob 10.: odkritje spomenika padlim borcem v NOB pri katerem sodelujejo skupni pevski zbori iz Trsta,
4. od 11. do 13. ure: ogled Postojnske jame.
5. ob 13. uri: kosilo v restavraciji «Jama».
6. ob 15. uri: fizkulturni nastop pri katerem sodelujejo tudi telovadne edinice JA in tržaški telovadci,
7. ob 16.30: velika padalska manifestacija s sodelovanjem jugoslovanske civilne aviacije,
8. po sporedu na več krajih ljudsko rajanje,
9. ob približno 22. uri: odhod iz Postojne.

Za izletnike veljajo sledeče cene: vožnja, potno dovoljenje, značka oz. vstopnica za telovadni nastop in ogled jame ter kosilo 1.250 lir, otroci pa po 800 lir. Motoristi, člani motoklubov, ki bodo odpotovali s svojimi motorji bodo plačali po 850 lir, telovadci — člani in članice nad 14 let — po 450 lir, telovadci — deca — do 14 let — po 250 lir.

Prijave sprejemajo do 30. t. m.: Zveza partizanov v Ul. Ruggero Manna 29, vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 18.30; na sedežu OF na Občinah, dnevno od 19. do 20. ure; Motoklub «Amatori» na Korzu Garibaldi št. 4/III. nad., vsak dan od 17. do 19. ure; Motoklub «Mladost» na sedežu v Nabrežini, dnevno od 20. do 21. ure; ZDTV in ZAM v Ul. Machiavelli 13/II.; CCI «Aiello», Ul. Alfieri 8/I., vsak dan od 17. do 19. ure; na sedežu Prosvetnega društva «Oton Župančič», Ul. Molino a vento 138 (pri Gregoriju), vsak dan od 18. do 20. ure; na okrajnem sedežu v Skednju, vsak dan od 17. do 21. ure; v Nabrežini v kulturnem domu «Igo Gruden», vsak dan od 20. do 22. ure in po vseh drugih prosvetnih društvih ter na vseh rajonskih, sektorskih in krajevnih sedežih OF.

Kominformovska laž in kleveta o Slovenskem narodnem gledališču

Kar je pisalo «Delo» 24. t. m. o ukinitvi Slovenskega narodnega gledališča za Svobodno tržaško ozemlje itd., spada vse med laži in klevete, ki jih ta list v svoji zaslepljenosti po tujem ukazu žal grmadi od svojega začetka do danes zoper našo najvišjo kulturno ustanovo.

Upravnik SNG za STO
(dr. Andrej Budal)

* * *

K gornji izjavi ni pravzaprav kaj dodati, ker jasno in kategorično zavrača podlo laž kominformističnih političnih špekulantov, ki so se v okviru svoje volilne kampanje posluževali vseh najbolj nizkotnih sredstev kar jih premore kominformistični arhiv.

Dejstvu, da so se kominformisti vrgli s posebnim besom in klevetami prav na Slovensko narodno gledališče, si ni čuditi. Slovensko narodno gledališče je ena slovenska ustanova, ki že vsa povojna leta sem obstaja in deluje kot naslednik igralske tradicije tržaških Slovencev, v korist vseh tržaških Slovencev, v njihovo kulturno izživljanje in kulturni napredek. Zaradi te svoje vsenarodne funkcije uživa SNG med našim Prebivalstvom največje simpatije in je deležno njegove neizmerne zahvale; ki se manifestira leto za letom z zvestim polnoštevilnim obiskovanjem vseh predstav.

Toda prav ta funkcija narodne buditve, ki jo opravlja SNG, je tržaškim kominformističnim voditeljem trn v peti. Trn v peti zato, ker sprati onemogoča raznaredovalno vlogo lokalne kominformistične podružnice med slovenskim življenjem na STO, ker je živ posrednik in živa vez s kulturnim življenjem matičnega naroda v svobodni domovini.

S kletevanjem SNG in s širjenjem laži na njegov račun, se lokalno kominformistično vodstvo postavlja v isto sovražno fronto do te najvišje slovenske kulturne ustanove na STO z najbolj šovinističnimi italijanskimi krogi — s fašisti, ki komaj čakajo prilike, ko bi slovenski kulturi na STO zavili vrat po vzgledu svojih fašističnih prednikov.

Toda kominformistični izstrelek proti SNG se je od njegove granitne odločnosti, da necmajno vztraja na braniku slovenske kulture na Tržaškem, odbil v kominformiste same, kar je med drugim potrdil tudi volilni izid.

Hud brat

Ob 19. uri so morali sprejeti na opazovalnem oddelku bolnice 27-letno Magdaleno Montrone por. Lamarca iz Ul. Sporcavilla 7, ki je izjavila, da jo je njen brat 26-letni Antonio Montrone, stanujoč v Ul. Rigutti v stanovanju moževih staršev, kamor je prišla na obisk, napadel in pretepel, in ji tako povzročil razne poškodbe na glavi in prsnem košu. Okrevala bo v 4 dneh.

PODPORNO DRUSTVO ZA SVOBODNO TRZASKO OZEMLJE

razpisuje v zdravstvenih kolonijah v Sloveniji nekaj mest za dijake višjih srednjih šol v Trstu, ki so potrebni zdravljenja. Interesenti naj vložijo prošnjo na Podporno društvo za Svobodno tržaško ozemlje — Odbor za počitniške kolonije — in jo oddajo v Ul. Machiavelli 13-II. od 16. do 18. ure. Ker je število mest omejeno, bo odbor upoštevat prošnje po vrstnem redu vložitve. Po končnem sklepu za sprejem za zdravstveno kolonijo bo odločila zdravstvena komisija.

Počitniške kolonije

Pod okriljem Podpornega društva za Svobodno tržaško ozemlje bo tudi letos odbor za počitniške kolonije, organiziral počitniške kolonije v Sloveniji. Vpisovanje je na naslednjih sedežih:

za I. okraj v Ul. Ruggero Manna št. 29 - dnevno od 16. do 18. ure;

za II. okraj in III. okraj na Korzu Garibaldi 4/III nadstropje desno - od ponedeljka 19. t. m. dnevno od 16. do 19. ure;

za IV. okraj na sedežu Osvobodilne fronte - vsako sredo in petek od 15. do 17. ure;

za okraj Opčine na sedežu Osvobodilne fronte - dnevno od 18. do 21. ure.

Za Nabrežino vsak dan od 20. do 21. ure.

Za vse druge vasi bo urnik vpisovanja še pravočasno javljen.

Opozarjamo, da bo letos letovanje samo v eni skupini!

PODPORNO DRUSTVO STO (Odbor za počitniške kolonije)

SNG
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE
Leto 1951-52 Sezona VII

Danes 28. maja 1952 ob 21. uri gostovanje na OPCINAH na prostoru bodočega kulturnega doma z Držičevo komedijo

DUNDO MAROJE

NOVE KNJIGE

S. Herberstein: Moskovski zapiski, platno L. 1.700; Matevž Hace: Partizanske slike, platno L. 600; Mile Klopčič: Preproste pesmi, platno L. 500; Charles Darvin: Izvor človeka, polpl. L. 550; Kristina Brenkova: Maceha in pastorka, polpl. L. 350; Kraj Matjaž reši svojo nevesto, broš. L. 280.

DOBITE JIH V SLOVENSKIH KNJIGARNAH V TRSTU IN GOR

O „pretežno italijanskem“ značaju angloameriškega področja

Druga točka poročila o londonski konferenci z dne 9. maja 1952 pravi:

«Ne da bi prejudiciral dokončno rešitev vprašanja bodočnosti Svobodnega ozemlja v celoti, ima ta dogovor namen nuditi večje praktično priznanje pretežno italijanskega značaja področja».

Naši listi so zadnje tedne zelo vsestransko osvetlili pomen te izjave in njene silno kvarne posledice za slovensko prebivalstvo anglo-ameriškega področja. Vendar bi bilo treba poudariti še to in ono, kar je ni dovolj poudarilo.

Dne 15. septembra 1947 je stopil z mirovno pogodbo v veljavo člen 21, ki pravi v drugi točki: «Suverenost Italije nad Svobodnim tržaškim ozemljem, kakor ga določa prva

A. BUDAL

točka tega člena, preneha v trenutku, ko stopi ta pogodba v veljavo». Prva točka pa pravi: «S tem členom se ustanavlja Svobodno tržaško ozemlje». Mnogi še zmeraj pišejo, da se borijo za ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja. Neporebna borba. Ozemlje je ustanovljeno, obstoji že skoraj pet let in čaka samo, da se izvedejo še druge potrebne določbe mirovne pogodbe. Ob ustanovitvi je prenehalo pripadati Italiji, ki je zdaj zanj tuja država, kakor katera koli druga.

V kratkih šestih mesecih od 15. septembra 1947 do 20. marca 1948 se Anglija, Amerika in Francija nikakor niso mogle prepričati, da je STO nezmožno za samostojno življenje in ga je treba priključiti k Italiji, to že zato ne, ker se niso izvedle vse določbe mirovne pogodbe, zlasti ne stalni statut. Izvajanje mirovne pogodbe so začeli na pol poti zavezniki in SZ sami ovirati z nečedno, brezkončno igro glede guvernerja. Niso dopustili, da bi se izkazalo, kako deluje novi organizem v celoti, in so rajši dušili njegove življenjske možnosti. General Airey je sestavljal nestvarna poročila in, pehal svoje področje pod vpliv Italije, medtem ko so mnogi drugi strokovnjaki obširno utemeljevali in dokazovali življenjsko zmožnost Svobodnega ozemlja. Tristranska nota je slonela na tristranskih poročilih in ne bo mogla biti nikdar izhodišče za kakršno koli reševanje tržaškega vprašanja.

V tej zvezi se je treba vprašati, na kakšni podlagi sloni trdev nedavnega londonskega poročila o «pretežno italijanskem značaju anglo-ameriškega področja in ali je ta trditev kakor koli upravičena. Zgodovina priča, da je bil Trst pred italijansko zasedbo l. 1918 tro-jezičen. Avstrija je vsiljevala svojo nemščino. Na namestnistvu se je uradovalo v štirih jezikih: nemški, italijanski, slovenski in hrvatski. Ljudska štetja in volitve so dokazovale, da je bilo današnje anglo-ameriško področje čisto slovensko, razen Trsta in Milj, ki sta bila v osrčju jezikovno mešana, nikjer pa ne čisto italijanska. Današnje jugoslovansko področje je bilo skoraj vse slovensko ali hrvatsko, le obrežna mesteca in Buje so bila mešana; nobeno ni bilo čisto italijansko.

Sele fašistično divjanje zoper slovensko in hrvatsko prebivalstvo, odprava dvojezičnega in trojezičnega uradovanja, uničenje slovenskega in hrvatskega šolstva, brisanje slovenskih in hrvatskih napisov, prepoved slovenskega in hrvatskega jezika v javnem življenju in zasebnih odnosih, kruto preganjanje, zapiranje in izseljevanje slovenskega in hrvatskega prebivalstva, predvsem pa poplava vsega področja s priseljenci iz Italije (nameščenci po občinskih in državnih uradih, železničarji, učitelji, profesorji, trgovci, duhovniki i. dr.), izvajanje vsakovrstnih fašističnih nasilstev in krivic, poziganje kulturnih domov, neprestano zastraševanje in odkrito ali zakrinkano odvzemanje narodne imovine iz slovenskih in hrvatskih rok je polagoma nasilno spreminjalo zunanji videz pretežno slovanskega ozemlja in ustvarjalo nekakšen nepristen, ponarejen «italijanski» značaj za rimske mogotce, ki so hodili deklamirat o tem zunanjem videzu in so sanjali o raznaroditvi domačega slovenskega in hrvatskega prebivalstva.

Svoboda, ki so jo prinesle tržaškim Slovencem jugoslovanske čete, je bila prekratka, da bi bila mogla v malo tednih odpraviti sledove četrtstoletnega fašističnega divjanja in vrniti ozemlju njedov prvotni značaj. Dvojezičnost je zavladala tedaj na vsem področju.

Zavezniki so prišli v te kraje s svojimi predsodki, z nekakšno jezo in nevoljo zoper domače slovensko prebivalstvo, kakor bi morali odrivati kdo ve kakšno nevarnost od zapadne kulture. Pobratili so se s šovinističnimi krogi, začeli odpravljati dvojezičnost in uveljavljati zopet Mussolinijeve raznarodovalne zakone. Tržaškim Slovencem so vsilili novo borbo za enakopravnost, za človeške in jezikovne pravice, ki traja že sedem dolgih let in je v svojih posameznih razvojnih dobah zelo poučna in zanimiva.

Kdor govori danes o pretežno italijanskem značaju področja in hoče nuditi temu značaju še večje praktično priznanje, priznava in odobrava vse protislovenske fašistične krivice, ki so z raznarodovanjem ta značaj pospeševale, in bi rad potrdil in uzakonil prav tisto, kar bi se bilo moralo ob zmagi nad fašizmom najprej odpraviti. Zavezniki in Italija so razglasili v maju 1945, da ne priznavajo Mussolinijevih zakonov, odlokov in odredb, ki so bili izdani po 8. septembru 1943. Priznali pa so skoraj vso Mussolinijevo zakonodajo od pohoda na Rim l. 1922 do 8. septembra 1943, vštevši najhujše protislovenske zakone. In prav v teh dveh desetletjih je bil fašizem na višku, prav v tej dobi je Mussolini izvršil vse tisto, kar naj bi vtisnilo Primorski in Trstu pretežno italijanski značaj ali bolje — po Mussolinijevi želji — samo italijanski značaj.

Mussolinijeve nakane niso uspele. Tržaško ozemlje ni imelo nikoli niti samo italijanskega niti pretežno italijanskega značaja. Bistvo in jedro je ostalo vselej dvojezično. To bistvo in jedro se je ob jugoslovanski zmagi nemudoma spet razkrilo. Zavezniki pa so se nelepo znesli nad tistimi, ki so se z ramo ob rami borili z njimi za iste smotre. Odpravili so vse, kar je pametnega uvedel Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor (PNOO), zatisnili so si oči in ušesa pred uvajanjem naravnega stanja v Trstu in pustili fašistom in šovinistom, da so kakor pod Mussolinijem divjali zoper Slovence in ščuvali svoja krdela zoper Slovensko narodno gledališče, napadali slovenske skupine in posameznike in uvajali novo strahovlado. Najbolj odkrito je izrazil to stališče Zavezniške vojaške uprave tisti njen predstavnik, ki je odpravil slovenske odposlance, zahtevajoče dvojezičnost v smislu mirovne pogodbe, z vprašanjem: «Le zakaj tako nestrpno vztrajate na tem, ko vendar vsi tržaški Slovenci znate italijanski?» To sicer ni res, a uradnik se je rade volje okoristil z lažjo, ki so mu jo šovinisti prišepetali kot resnico, da z njo opraviči najbolj kričeče krivice. Po vsem, kar je ZVU že sama izvedla do zdaj, da bi na svojem področju dopolnila in izpopolnila Mussolinijeve načrte, pomenijo pozivi londonske konference k večjemu praktičnemu priznanju «pretežno italijanskega» značaja področja samo eno željo zapadnih demokracij: da bodi zopet vse, kakor je bilo pod Mussolinijem, da naj se slovenska tretjina prebivalstva nič ne upošteva in naj se polagoma zatre, da naj postaneta Trst in področje «italianissima», da naj se mirovna pogodba raztrga, da naj se izjave o človeških pravicah, Slovencem v zasmeh, na papirju še zmeraj tiskajo, v dejanju pa tudi zmeraj teptajo in da naj se zadeva zaključi s slovitim ukazom: «Qui si parla soltanto italiano».

Taki so sadovi anglo-ameriške jeze in nevolje zoper slovensko prebivalstvo, ki se je drznilo upreti nasilju, se boriti in zmagati. In vendar — take laži in krivice ne smejo stalno obveljati, ne bodo obveljale. Slovenci niso osamljeni. Jugoslovanski narodi jih bodo podprli v njihovi borbi. Drugi narodi, ki so sami trpeli podobne krivice, bodo z njimi. Slovenija sega od Koroške in Štajerske do Jadrana. Južni Slovani segajo od Jadranskega do Crnega morja. Slovani se raztezajo od Jadranskega in Crnega od Severnega Ledenega morja. To je živa stvarnost. Ideološke razlike in tuje spletke ne bodo mogle zaglušiti krikov zoper krivice, ki se godijo Slovencem ob Jadranu. Te krivice so sramota za današnje človeštvo, znak nizkotnega hinavstva zapadnih demokracij, sramotno spričevalo za Varnostni svet Organizacije združenih narodov, ki mu je poverjena skrb za izvajanje človeških pravic na Svobodnem tržaškem ozemlju.

Slovenci vedo, da se narodnoosvobodilna borba ni vodila zaman. Sadovi zmage nad fašizmom morajo biti za Slovence tudi v Trstu čisto drugačni, nego so danes v pustih, potuhnjeno nezdravih mrakovih londonske konference. Ravnanje s tržaškimi Slovenci imej pretežno človeški, ne pretežno italijanski in šovinističen značaj. Slovenci na anglo-ameriškem področju niso nikakšna «quantité négligeable» ali neznatna skupinica, ki se lahko prezre. Če hočejo veliki upoštevati samo velike in dajati Slovencem le prazna, varljiva pisana zagotovila brez vsake cene, ovaja prav to njih duhovno pritlikavost in omejenost, ki bo imela svoje neizbežne posledice.

Kam bi prišla Svica, če bi v njej izvajali načelo, da je treba nuditi večje praktično priznanje pretežno nemškega značaja deželi? Večje praktično priznanje pomeni večje in obširnejše pravice, nego jih imajo drugi enakopravni državljani. To bi bila lepa enakopravnost. To bi gledali Francozi in Italijani, ki so zdaj zares enakopravni z Nemci! In kaj bi se zgodilo po tem načelu v Jugoslaviji, ki ima pretežno srbskohrvatski značaj? S takim praktičnim priznanjem bi bile mahoma pokopane vse pravice Slovencev, Italijanov, Albancev, Ogrov, Turkov, Romunov in Slovakov. Nepotrebne bi bile vse določbe mirovnih pogodb o kakršnih koli človeških pravicah in temeljnih svoboščinah brez razlike plemena, spola, jezika ali vere. Take nazore o večjem priznanju pretežno italijanskega ali pretežno nemškega značaja so razglašali in izvajali fašisti v Italiji in nacisti v Nemčiji. Prav taki nazori so rodili za Slovence v Italiji in v Nemški Avstriji neskončno gorje in povzročili neštevilne žrtve. Prav iz takih nazorov je pognala druga svetovna vojna, ki je opustošila vso Italijo, vso Nemčijo in mnogo drugih dežel in pogreznila cele narode, posebno Italijane in Nemce, v največjo sramoto, ponižanje in bedo.

In zdaj naj tisti, ki so pomagali, da se je to zlo z velikanskimi človeškimi in gmotnimi žrtvami ugnalo in strlo, sami znova vzbujajo v življenje pogubne nazore o večjem praktičnem priznanju pretežno italijanskega značaja? Ne, Slovenci se ne bodo s takimi nazori nikoli sprijaznili.

Ob svoji šestdesetletnici je maršal Tito prejel iz vseh krajev Jugoslavije številne darove, ki dokazujejo, kako narodi Jugoslavije ljubijo in cenijo svojega maršala

O GOSTOVANJU ZBORA CENTRALNEGA DOMA JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE V SLOV. PRIMORJU IN V CONI B TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Zbor centralnega doma Jugoslovanske ljudske armade je na svojem gostovanju po Istri in Slovenskem Primorju obiskal tudi cono B Tržaškega ozemlja. Ta reprezentativni umetniški ansambel je priredil več koncertov v Tolminu, Idriji, Ajdovščini, Bovcu, Vipavi in Sežani. Navdušenje, s katerim je občinstvo sprejelo umetnike Jugoslovanske ljudske armade, upričuje njegovo umetniško raven, ki zadovolji tudi najbolj zahtevnega poslušalca.

Zbor Centralnega doma Jugoslovanske ljudske armade se je razvil iz velike tradicije kulturnih skupin že iz slavne dobe narodnoosvobodilne borbe. Zbor nadaljuje kulturno poslanstvo med najširšimi sloji ljudstva. Po vojni se je razvil na sedanjo višino ter zbral v svoje vrste pretežno delavce in kmete iz vseh ljudskih republik. Po požrtvovalnem delu vsakega posameznika zavzema danes eno izmed vodilnih mest v reproduktivni umetnosti Jugoslavije. Ta označba velja predvsem za moški zbor, ki nastopa samostojno in za katerega lahko rečemo, da je najboljši moški pevski zbor te vrste v Jugoslaviji.

Glavna odlika teh mladih pevcev je navdušenje in polet, s katerim pritegnejo občinstvo. Take uspehe doživlja zbor povsod. Nepozabni so vtisi, ki jih napravlja zbor, kjerkoli nastopa. Rudarji Idrije so napravili iz koncertne dvorane manifestacijo bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov. V dvorani so izpisali velikanske parole «Vsi smo armija». Ob zaključku koncerta so po pozdravnih govorih rudarji podarili pevcem kepo rude živega srebra kot priznanje za njihov umetniški trud.

Po dolgi turneji, ki jo je zbor imel po vsej Jugoslaviji, so bila gostovanja na Primorskem zanj pravo doživetje, kajti vsi ljudje so jih izredno prisrčno sprejeli. V Ajdovščini so jim dejali: «Morda bo kdo menil, da so med vami s skrajnega vzhoda naše domovine in med nami s skrajnega zapada, razlike v jeziku, toda v naši socialistični Titovi Jugoslaviji smo vsi našli svoj skupni jezik, jezik bratstva in enotnosti, kjer ni ničesar nerazumljivega. Jaz sem vse razumel in to z razumom in s srcem. Vi ste me s svojo pesmijo pomladili ter mi dali še več volje za življenje in delo».

V Kopru in po vsej jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja je vladalo veliko zanimanje za gostovanje zbora Centralnega zbora Jugoslovanske ljudske armade. Po uspelih concertih je zbor nadaljeval turnejo proti Pulju. Zbor vodi mladi dirigent Slobodan Krstić.

VELJKO PAJIC

«RAZGLEDI» za mesec marec in april

Nedavno sta izšli v presledku nekaj dni dve številki «Razgledov» z bogato in pestro vsebino. Poleg leposlovnih prispevkov, pesmi in razprav vsebujeta obe številki ocene našega gledališkega in glasbenega življenja in razstav likovnih umetnikov.

Obe številki prinašata reprodukcije tržaških umetnikov Cernigoja, Spacala in Cesarja.

Ker so «Razgledi» naša najboljša slovenska tržaška revija, priporočamo vsem Slovencem, da si jo nabavijo. Naročila sprejema uprava v Ul. sv. Frančiška 20, telefon 29477.

Mogočni velikani rastejo na slovenskih rekah

Na vseh koncih Slovenije so v zadnjih letih zrastle velike nove tovarne — Litostroj, Strnišče pri Ptuju, številne nove tovarne v Mariboru, nova železarna v Guštanju, valjarna na Jesenicah. V vseh teh delajo že velikanski moderni stroji, terjajo mnogo električne sile, tisoče in tisoče kilovatov. Zato so za te tovarne tudi zrastle in še rastejo nove velike hidrocentrale. Z obnovo med vojno grajenih in povečanih elektrarn Senovo, Trbovlje, Dravograd, s preureditvijo elektrarn na Soči ter z zgraditvijo novih se je povečala proizvodnja električne energije v Sloveniji v primerjavi s predvojno skoraj za trikrat in je lani presegla eno milijardo kilovatnih ur. Po osvoboditvi sta zrastli v Sloveniji hidrocentrala Mariborski otok in Savica, ki že več let dajata dragoceno električno energijo tovarnam v Sloveniji.

Cez 40 m visoki jez v dolini Kavčke pri Mostah, nedaleč od Jesenic se že razliva deroča Sava. Tu v ozki skalnati dolini pri Mostah so jo zajezili in ukrotili. Odvrnili so jo iz njene prvotne struge in jo prisilili, da se bo odslej odtekala po 900 metrov dolgem in dobra dva metra visokem dovodnem rovu v levem bregu do vodostana, od koder pa bo po strmem jeklenem tlačnem cevovodu padala v 69 metrov niže ležeče turbine v strojnici. Ta je globoko pod zemljo. Kot prava palača s štirimi nadstropji, vsa obložena s svetlim marmorjem. V tej svetli strojnici pod zemljo bodo vse strojne naprave nove velike hidocentrale. Toda, kam se bo odtekala voda, ki bo v velikanskih množinah v kratkem pridrvela po tlačni cevi na turbine? Zanjo so od turbin naprej globoko pod naravno strugo Save zgradili 1.500 metrov dolgi odtočni rov, ki bo peljal vodo, ki bo zavrtela turbine spet nazaj v Savo.

Hidroelektrarna Moste je veliko delo slovenskih projektantov in gradbenikov. V kratkem bo začela obratovati z dvema agregatoma po 5000 Kw. Ko pa bodo vgradili še tretji agregat, bo ta elektrarna dajala na leto okrog 60 milijonov kilovatnih ur. Pozneje ko bodo elektrarno opremili s vsemi štirimi agregati, za katere je prostor v veliki podzemni strojnici se bo njena zmogljivost še znatno povečala. Veliko zasługo za to, da bo hidroelektrarna Moste že lahko v kratkem dajala električno energijo ima kolektiv Litostroja. Saj so litostrojci v kratkem času izdelali veliko spiralno ohišje prve turbine za Moste. Danes sta dve turbini iz Litostroja že na svojem mestu in se bodo kmalu zavrtele ter spreminjale neukrotljive sile deroče Save v električno energijo za slovenske tovarne.

Ni več daleč dan, ko bo ukročena Sava tudi v strmi soteski pri Medvodah v neposredni bližini Ljubljane že začela delati s prvim agregatom. Na gradbišču te savske hidrocentrale so dela že toliko napredovala, da delavci mariborskega podjetja «Hidromontaža» že lahko montirajo veliko Kaplanovo turbino za 12.500 konjiskih moči, ki so jo izdelali v Litostroju. Dočim oblagajo delavci Gradisa stene desne obrežne zgradbe z umetnimi marmornatimi ploščami, tako da je na tem bregu Save čedalje popolnejša in lepša podoba nove elektrarne. Ob trinadstropni strojnici tudi že postavljajo 108 tonski portalni žerjav, po katerem bodo spuščali težke dele turbine in generatorja v notranjost strojnice. Doslej so dela na tej hidrocentrali že toliko napredovala, da bodo lahko junija ali julija Savo prvič poskusno zajeli. S tem bo nastalo veliko jezero, ki bo segalo okrog 6 kilometrov od hidroelektrarne po Savi navzgor.

Tudi na Dravi pri Vuzenici so že zrasli velikanski betonski objekti za veliko hidrocentralo. Tu so že začeli betonirati tretji turbinski steber. V prvi gradbeni jami pa bodo strokovnjaki hidromontaže že pričeli z montiranjem prvega agregata. Ne daleč od tod po Državi navzgor pri Vuhredu pa pripravljajo gradnjo novega velikana, ki bo velike vodne sile Drave spreminjal v elektriko.

To bo največja slovenska hidrocentrala na Dravi. Saj računajo, da bo znašala njena zmogljivost 60.000 kilovatov (zmogljivost elektrarne Mariborski otok je 54.000 kilovatov, vuzeniške pa bo okrog 51.000 kilovatov.). Predvidevajo, da bodo celotni gradbeni stroški za to hidroelektrarno znašali nad 4 milijarde dinarjev. Ce bo šlo vse po sreči bo lahko začela obratovati že leta 1955.

Pred kratkim so tudi obnovili dela na gradbišču velike termoelektrarne v Soštanju, ki so jo začeli graditi že leta 1947. Pozneje je gradnja zastala zaradi odpovedi naročene opreme v Informbirojevskih državah. Ta termoelektrarna je med vsemi termoelektrarnami, ki jih gradijo v Jugoslaviji največja. Ko bo dograjena bo imela zmogljivost 120.000 kilovatov. Izkoriščala bo lahko odpadni premog in prah povečanega velenjskega rudnika. Svojo energijo bo dajala predvsem veliki tovarni aluminija v Strnišču in to predvsem v dobi nizke vode na Dravi, ko dravske elektrarne ne bodo mogle zadovoljiti velikanskih potreb električne energije tovarne glinice in aluminija v Strnišču.

Pri Mavčičah, nedaleč od gradbišča hidrocentrale v Medvodah tudi že raziskujejo teren za gradnjo nove elektrarne. Tukaj nameravajo zajeziti Savo in zgraditi popolnoma enako hidroelektrarno kot je v Medvodah. Pripravljajo že tudi gradnjo nove hidrocentrale na Savi pri Krškem.

Hidrocentrale niso samo beton. Zanje je treba nešteto velikih strojev in naprav, vse od turbin, generatorjev do debelih tlačnih cevi. In ravno pri tem so mislili informbirojevci da bodo zavrli gradnjo jugoslovanskih hidrocentral. Toda presneto so se zmotili. Pozabili so, da imajo opravka z jugoslovanskimi delavci. Res je, da so Madžari, Rusi in Cehi s sabotiranjem pošiljatve že plačanih naročil znalo zavrli delo in s tem povzročili, da bodo tudi hidrocentrale v Sloveniji začele obratovati z malo zamudo. Niso pa mogli preprečiti, da ne bi rasli ti veliki giganti na slovenskih rekah.

Malokdo ve, da ima velike zasluge pri gradnjah vseh teh velikih hidrocentral in to ne samo slovenskih, temveč vseh številnih hidrocentral, ki jih gradijo v Jugoslaviji podjetje «Hidromontaža» v Mariboru. V nekaj letih je zraslo to podjetje in silno razširilo svoj delokrog. Lani je podjetje zgradilo moderno opremljeno centralno delavnico v Mariboru. V njej so montirali moderne stroje, s katerimi izdelujejo vse potrebne pripomočke, ki jih rabijo posamezne monterske brigade na gradiliščih elektrarn. To podjetje je doslej opravilo montažo trinajstih večjih hidroelektrarn v državi. Montirali so turbine in druge naprave v hidroelektrarni Pesočani v Makedoniji, Sokolovici v Srbiji, Ozalju II v Hrvatski, hidroelektrarno Vinodol, Moste in druge. Večino montažnih pripomočkov izdeluje to podjetje samo. V delavnicah hidromontaže so že izdelali celo serijo neobhodno potrebnih vitljev, žerjavov in drugih montažnih naprav. V tem podjetju so tudi izdelali poseben montažni voziček za spuščanje najtežjih delov cevovoda. Ta voziček so potrebovali pri montaži cevovoda na hidroelektrarni Vinodol. Prvotno so ga naročili v inozemstvu. S tem, da so ga izdelali delavci hidromontaže sami pa so prihranili 12 milijonov deviznih dinarjev.

V letošnjem letu pa montira to podjetje na 21 velikih energetskih objektih v Jugoslaviji ter se bori, da bi novozgrajene elektrarne v vsej Jugoslaviji čimprej lahko dajale dragoceno električno energijo za jugoslovanske tovarne.

V. K.

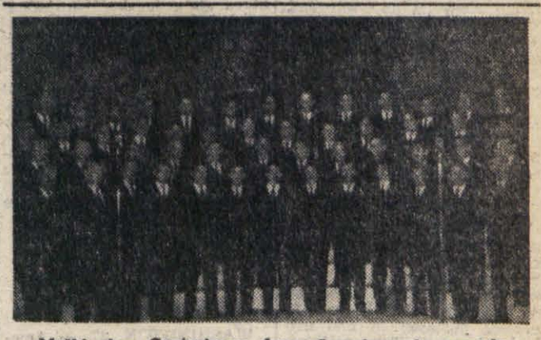

Moški zbor Centralnega doma Jugoslovanske armade

Granit za spomenik židovskim žrtvam fašizma v New Yorku dar jugoslovanske vlade

Odbor za postavitev velikega spomenika v New Yorku v spomin na 6 milijonov evropskih Židov — žrtev fašizma je sporočil, da je dobil od jugoslovanske vlade dragoceno darilo — celoten granit, iz katerega bo izdelan spomenik. Podpredsednik tega odbora Lerner je spričo tega izjavil, da «jugoslovanski narodi, ki so toliko trpeli zaradi fašizma, zaslužijo globoko priznanje vseh svobodoljubnih ljudi v svetu za to plemenito darilo, ki bo prišlo v zgodovino skupno s kipom svobode, ki ga je Francija podarila Ameriki, Globoko smo hvaležni jugoslovanskim narodom —» je rekel na koncu Lerner.

Hidrocentrala v Mostah pri Žirovnici

ODLOMEK IZ ZADNJE KNJIGE LOUISA ADAMIČA

RAZGOVORI Z MARŠALOM TITOM

3.

Ko je bil star devetnajst let, mu je prišla v roke neka brošura, ki je vzbudila v njem tako živo zanimanje za francosko revolucijo, da je več let natančno čital o njej v raznih knjižnicah po vsej srednji Evropi.

Spomladi leta 1913, ko je bilo mlademu Brozu 21 let, ga je cesar Franc Jožef pozval v avstroogrsko armado. Broz je zaprosil, da bi ga dodelili kakemu hrvaškemu regimentu in junija 1914 — tik pred usodnim sarajevskim atentatom — so ga uvrstili v 27. domobranski regiment, kjer so bili vsi, od polkovnika do zadnjega rekruta, Hrvati. Kmalu je napredoval v narednika, deloma zato, ker se je zelo izkazal v mečevanju.

Jeseni leta 1914 se je znašel 27. domobranski regiment na ruski fronti v Galiciji in mladi narednik Broz je z dvema tovarišema pričel misliti na to, kako bi z vsem oddelkom pribegnili k Rusom. Ravno so se domislili neke zvijače, pa je ves regiment «zajel» čerkeški oddelek konjenice. Ko mi je Tito pravil o tem, se je zasmejal in je bil skoraj prepričan, da to zajetje ni bilo resno, temveč da so panslavistični častniki, ki so simpatizirali z Rusi, morda celo sam polkovnik in poveljniki bataljonov, «aranžirali» zajetje vsega oddelka, ki je štel nad tisoč ljudi. Vendar je prišlo do nekakšne «bitke», v kateri pa je bil narednik Broz precej hudo ranjen v roko. Z njim vred je bil ranjen tudi neki drugi Hrvat češkega porekla, po imenu Bohaček. Prva dva meseca ujetništva sta prebila skupaj v nekem samostanu v bližini Kijeva, iz katerega so napravili zasilno bolnišnico. Okoliščine so oba mnogo pozneje spet privedle skupaj, ko je bil Tito pod diktaturo kralja Aleksandra obsojen na šest let robije in poslan v lepoglavsko kaznilnico, kjer je bil Bohaček čuvaj.

V prvih dveh mesecih, ki jih je prebil v bolnišnici, se je Broz naučil dovolj ruščine, da je lahko govoril z ljudmi in za silo čital. Pozneje so ga prepeljali v Alatjer v guberniji Simbirsk v neko večjo bolnišnico. Tam sta ujetnika obiskovali dve gimnazijki; ena izmed njih je bila hči zdravnika bolnišnice, druga, njena prijateljica, pa hči nekega mehanika, ki so ga pred leti izgnali v Sibirijo. Brozu sta prinesli rusko-nemški slovar in mu posojali knjige: Tolstoja, Gogolja, Dostojevskega, Cehova, Kuprina, Turgenjeva. Ko se mu je rana toliko zacelila, da so ga leta 1916 izpustili iz bolnišnice, je prebral že kakih 80 do 100 ruskih knjig.

Po določbah ženevske konvencije ujetim častnikom ni bilo treba delati. Broz pa se je prostovoljno prijavil za delo. Iz Alatjerja so ga poslali v Adatov v isti guberniji in ga zaposlili kot mehanika v nekem mlinu v bližnji vasi Kalasijevo. Lastniki mlina so bili trije premožni kmetje, ki so s Titom še dokaj dobro ravnali, druge delavce pa so grobo izkoriščali, od kmetov pa jemali več ko eno četrtino žita za plačilo, da so jim zmleli ostalo. Brozu je bilo treba delati samo tedaj, če je bilo potrebno kako popravilo. Večinoma pa je lahko bral knjige in časopise, ki si jih je izposodil od vaških učiteljev, s katerimi se je hitro seznanil. Ostali del časa je porabil za sprehode po okolici, ali pa se je razgovarjal z ljudmi. V bližnjem mestu Ardatovu je po naključju odkril proticarstični krožek. Člani tega krožka niso seveda še nikdar čuli o Hrvatski in so zavzeto poslušali, kar jim je pripovedoval o Matiji Gubcu in o kmečkih uporih, o razmerah po domačem Zagorju, o razrednih borbah v Zagrebu, Ljubljani in Trstu in v tujih mestih, ki jih je obiskal. Eden izmed članov tega krožka je bil urednik, čigar naloga je bila razvrščevanje vojnih ujetnikov. Broz mu je povedal, da ne mara več delati v kulaškem mlinu, razen tega bi si rad ogledal še ostalo Rusijo, na primer Ural. Ali bi ga bilo mogoče premestiti? Zakaj ne, je bil odgovor.

Tako so ga jeseni leta 1916 poslali v neko laboratorišče avstrijskih vojnih ujetnikov, ki so gradili neko železnico v bližini mesta Kungur na Uralu. Broz je postal upravnik tega podjetja. Hranil je dokumente in izročal ujetnikom pošto in pošiljke Rdečega križa.

Kmalu po izbruhu februarske revolucije, ki je vrgla carja in privedla na oblast Kerenskega, Rusijo pa je tako rekoč izločila iz vojne, se je Broz nenadoma znašel v kungurski ječi. Obtožili so ga, da je vzdrževal zveze s kungurskimi revolucionarji. «To sem seveda zanikal», mi je rekel Tito dvaintrideset let pozneje.

«Ko so me končno izpustili sredi maja 1916 in sem se vrnil v taborišče», je nadaljeval Tito, «sem slišal o razvoju dogodkov v Petrogradu in na vzhodni fronti, kar me je navdalo s silnim navdušenjem. Odločil sem se, da pobegnem in se prebijem do Petrograda, kjer je bilo središče revolucije. Prevoz po železnici in rekah je bil skoraj povsem ustavljen. Zato sem moral prehoditi okoli tisoč vrst. Položaj v deželi je bil nejasen.»

«Rusko ljudstvo je živelo v napeti nestrpnosti, v pričakovanju svobode. Občudovati sem moral te ljudi. Večkrat me je prijela policija, ki niti sama ni vedela več dobro, kaj je dovoljeno in kaj ni. Govoril sem rusko prav tako dobro ali pa celo bolje kot večina Rusov in to mi je črsto pomagalo, da sem se rešil iz zagate. Vendar je bilo marsikaj, česar nisem vedel, še več pa tistega, česar nisem razumel. Bilo mi je šele petindvajset let.

Prispel sem v Petrograd julija 1917, ravno v času, ko so boljševiki organizirali ulične demonstracije, ki so se razvile v prave bitke. Pridružil sem se skupini delavcev in vojakov, ki so mi rekli, da se pripravljajo na Finskem odločilni dogodki, zato sem odšel z njimi tja. Tam so me pa aretirali kot «nevarnega boljševika», vendar sem prepričal policijo, da sem samo avstrijski vojni ujetnik, ki ga vihar revolucije žene sem in tja. Izpustili so me in vrnil sem se v Petrograd, kjer sem bil priča razvoju, ki je dosegel vrhunec v velikj oktobrski revoluciji.»

«Tik pred izbruhom revolucije so me pa ponovno prijeli. Ruščino sem govoril tako dobro, da mi nihče ni verjel, da sem avstrijski ujetnik. Tako sem se znašel v počasi vozečem, v Sibirijo namenjenem vlaku, kjer je bilo razen mene še več drugih ujetnikov, ki so jih policijski komisarji Kerenskega imeli za «nevarne boljševike». Na vlaku je bilo skoraj prav toliko straž kakor ujetnikov.

Kakih 80 km od Omska sem skočil iz vlaka in prispel naslednji dan v mesto nazaj z navadnim potniškim vlakom. Bil sem brez denarja in brez vožnega listka, vendar sprevodnika to ni motilo. Nasmehnil se mi je, kot da bi vedel za skrivnost, spričo katere so bile malenkosti, kot denar in vozni listki, povsem brez pomena. Lenin je namreč ta dan prevzel oblast... Na železniški postaji v Omsku je vstopila v vlak skupina oboroženih ljudi, ki so nosili čepice in trakove, ki jih prej še nisem nikoli videl. Vse potnike so natančno izprašali. Bile so to revolucionarne Rdeče straže. Vprašali so me, kdo sem in od kod prihajam ter kaj me je privedlo v Omsk. Povedal sem jim in eden izmed njih me je peljal na neko dvorišče, polno avstrijskih in nemških vojnih ujetnikov, ki so se pridružili internacionalni brigadi Rdečih straž.

Marsikaj so že napisali o moji udeležbi v ruski državljanski vojni. Žal te zgodbe niso resnične. Služil sem v mednarodni Rdeči brigadi (dobesedno: Rdeči straži) od jeseni leta 1917 do poletja leta 1218. Ceprav smo ponovno prosili, naj nam dajo priložnost za borbo z belogardisti, našega oddelka niso poslali na fronto. Prošnje so zavračali z utemeljitvijo, da smo revoluciji potrebni v Omsku. Izkazalo se je, da je to res. Pomagali smo namreč ne samo čuvati važne industrijske naprave in opravljati razna strokovna dela — nekateri izmed nas so bili izučeni mehaniki, temveč se je tudi Omsku približala fronta.

Kot član Rdeče straže sem ne samo čuval postajo, temveč tudi popravljal lokomotive in vozove na kolodvoru v Omsku. Tako nisem vedel, kaj se godi po svetu in v Rusiji, niti v Omsku in celo ne na postaji, kjer sem včasih prebil kar po 24 ur skupaj, ko sem popravljal kako staro lokomotivo...

Bilo je zgodnje poletje leta 1918. Krožilo je vse polno govoric. Med drugim so pravili, da Američani toličejo Nemce in da utegne biti vojne vsak čas konec. Prav tako sem slišal, da so avstroogrskemu cesarstvu dnevi štetj in da bodo po vojni nastale iz njega kar tri nove države: Poljska, Češka in država Južnih Slovanov, ki jo bodo morda imenovali Jugoslavijo...»

(Nadaljevanje)

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: rahlo oblačno vreme. — Temperatura se bo še nekoliko dvignila. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 21.4; najnižja 14.5 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 18.00: G. Gershwin: Rapsodija v plavem. 19.00: A. Daudet: Pisma iz mojega mlina «Skrivnost ladje Egel». — **Trst II.:** 18.15: Haydn: Koncert v D-duru za čelo in orkester. — **Trst I.:** 21.00: Radijska igra v treh dejanjih: «Senca za vrati». — **Slovenija:** 19.00: F. Pokovec: Partizanski spomini na Primorsko.

MIROVNA POGAJANJA V PAN MUN JOMU

Severnokorejski napadi na bojiščih in grožnje na plenarnih sejah

Zavezniške čete na področju Seula so bile opozorjene na morebitni napad nasprotnika

PAN MUN JOM, 27. — Po nekajdnevnem odlogu je bila danes v Pan Mun Jomu zopet plenarna seja mirovnih delegacij. Današnja razprava je trajala 45 minut. Pred začetkom je vodja zavezniške delegacije general Harrison izjavil tisku: «V Pan Mun Jomu ne mešetarimo za živino, temveč hočemo obraniti osebno dostojanstvo in pravice ljudi». Dodal je, da imajo incidenti v ujetniškem taborišču na otoku Kojedo namen odtegniti pozornost sveta od dejstva, da se mnogi severnokorejski in kitajski ujetniki nočejo vrniti v Severno Korejo.

Med plenarno sejo je severnokorejska delegacija predložila oster protest proti domnevnemu masakriranju vojnih ujetnikov in opozorila, da severnokorejske čete ne morejo ostati negibne spričo tega, kar počenja poveljstvo OZN z ujetniki. Glasnik OZN general Nuckols je dejal, da bi si to trditev lahko tolmačili kot grožnjo, toda general Harrison je izjavil, da gre tu le za propagandno izjavo. Vsekakor pa je obljubil, da bo o protestu obvestil kompetentne oblasti.

Glede izmenjave vojnih ujetnikov ni bil dosežen nikakršen napredek. Vsaka izmed strank je vztrajala na svojem stališču in Severnokorejci so zavrnili predlog, da bi določili po premirju sistem, po katerem naj bi se nepristransko izbirale ujetnike za izmenjavo. General Nam Il je zahteval, naj bi bila prihodnja plenarna seja jutri in izjavil, da je bila prekinitev v preteklih dneh samo spletka zato da bi se pogajanja zakasnila. Delegaciji se bosta torej sestali jutri.

Delavnost severnokorejskih izvidnic na bojišču postaja vse bolj aktivna, medtem ko so bile zavezniške čete na področju Seula opozorjene na možnost novega napada ob tradicionalni invazijski črti. Severnokorejci so napadli s topništvom in možnarji zavezniške položaje na doslej mirnem področju ter izpadli na neki točki s 300 možmi. Zavezniki so po štiriurni bitki zavrnili napad, pri čemer so imeli Severnokorejci okrog 100 mrtvih.

Domnevajo, da so trenutni napadi Severnokorejcev na bojiščih povezani z izjavami generala Nam Ila na mirovnih pogajanjih, češ da severnokorejske čete ne morejo ostati mirne spričo masakriranja vojnih ujetnikov v zavezniških koncentracijskih taboriščih.

odločitev predstavniške zbornice glede znižanja pomoči tujini.

Ko je govoril o svojih političnih nasprotnikih, je predsednik poudaril, da je tem «ljubše nadlegovati Belo hišo, nego kremeljske načrte». Nadalje je predsednik dejal, da evropske in azijske države brez ameriške pomoči ne morejo računati na zadostno oborožitev, s katero bi se lahko postavile po robu sovjetski nevarnosti. In ravno Evropi in Aziji so bili znižani določeni krediti, potem ko je ravno na teh dveh kontinentih sovjetska nevarnost največja. Ta odločitev zbornice, je poudaril Truman, onemogoča Eisenhowerjevo delo in delo njegovega naslednika Ridgwaya. Ob zaključku je predsednik Truman izrazil upanje, da bo senat popravil odločitev zbornice.

no od Fort Etienna. Na krovu letala je bilo 12 potnikov in 8 članov posadke. Doslej še ni znano, zakaj je moral pilot prisilno pristati več sto kilometrov stran od namembnega kraja, v francoski zapadni Afriki.

Letalo so namreč našli danes zvečer v Mauritaniji, okrog 150 km od Atara, s strtim krilom. Reševalna letala so odvrgla s padali na mesto nezgode nekaj zavitkov z zdravili. Doslej se še ne ve ali so bile pri nezgodi žrtve.

Prototipi novih letal jugoslovanskega vojnega letalstva, ki so izvedla poskusne polete v prisotnosti maršala Tita na Dan letalstva t. j. 21. maja letos.

Nov načelnik imperialnega glavnega stana

LONDON, 27. — Vojno ministrstvo je objavilo imenovanje Sira Johna Hardinga, vrhovnega poveljnika britanskih sil v Porenju, za načelnika imperialnega glavnega stana. Sir Hardin bo nastopil to mesto 1. novembra 1952 in general Richard Gale, prejšnji glavni ravnatelj oddelka za vojaško vežbanje, ding bo nastopil to mesto 1. nodosedanjem mestu.

Sir John Harding je začel svojo vojaško kariero pred prvo svetovno vojno v angleški teritorialni vojski; v marcu 1917 je prešel v pehoto in bil ob izbruhu druge svetovne vojne bataljonski poveljnik. Pri El Alameinu je poveljeval 7. oklopni diviziji in bil v bojih pri Tripolisu ranjen. Po okrevanju je napredoval v čin generala in bil leta 1951 imenovan za vrhovnega poveljnika britanskih sil v Porenju.

Gospod. in socialni svet OZN o ženskih pravicah

NEW YORK, 27. — Gospodarski in socialni svet OZN je včeraj sprejel resolucijo, ki zahteva od generalne skupščine naj ratificira konvencijo o enakih političnih pravicah žensk z moškimi. Resolucija je bila sprejeta z 11 glasovi in šestimi vzdržanimi glasovi, med temi Sovjetska zveza in Anglija. Druga resolucija, ki priporoča vsem vladam, naj podvzamejo potrebne ukrepe, da bo ženskam zagotovljena enakost z moškimi tudi glede pravic pri zaposlitvi in poklicni vzgoji, je bila sprejeta soglasno.

Senat ZDA o proračunu za vzajemno varnost

WASHINGTON, 27. — Ameriški senat je danes soglasno sklenil omejiti razpravo glede proračuna vzajemne varnosti in sicer tako, da bodo samo po eno uro razpravljali o vsaki še nerešeni postavki in eno uro o celotni zadevi. Tako pričakujejo, da bodo izglasovali proračun že ta teden, morda že v sredo zvečer.

S 35 glasovi proti 27 so zavrnili predlog, naj bi zmanjšali celotni proračun za milijardo dolarjev. Večina je z glasovanjem odločila, naj ostane sedanji znesek v višini 6 milijard 900 milijonov dolarjev neizpremenjen. Za to so glasovali republikanski in demokratski senatorji.

Na razpravo čaka le še nekaj predlogov za izpremembe proračuna, med njimi predlog, naj bi ga zmanjšali za 500 milijonov dolarjev.

Predstavniška zbornica pa je zaključila svoje obravnavanje o proračunu in ga določila na 6 milijard 162 milijonov 600.000 dolarjev. Če bo senat drugače odločil, bosta morali obe zbornici na posebni konferenci doseči enotnost glede proračunskega zneska.

Nove milijarde za ameriško letalstvo

WASHINGTON, 27. — Ameriški letalski minister Thomas Finletzer je včeraj poročal na tajni seji senatorski komisiji o vladnem načrtu, ki predvideva 52 milijard dolarjev za obrambo države. Zagotavljajo, da je Finletzer poudaril, da bo sovjetska vojna proizvodnja dosegla višek sredi leta 1954. Da bi se lahko postavili v bran sovjetski nevarnosti, je dejal minister, morajo ZDA do tega časa razpolagati s 143 letalskimi skupinami. Dejal je nadalje, da tega ne bo mogoče doseči prej kakor leta 1957, ako bo poslanska zbornica vztrajala na tem, da se 21,400.000.000 dolarjev, ki jih zahteva vlada, zniža za 2,400.000.000, na čemer vztraja zbornica.

Truman o ameriški pomoči tujini

WASHINGTON, 27. — Predsednik Truman je bil danes gost neke židovske kolonije v Washingtonu, ki mu je izrekla zahvalo za njegovo prizadevanje v prid izraelski državi. Ob tej priliki je imel Truman daljši govor, v katerem je obsodil

Ameriški izvoz žitaric letos večji

WASHINGTON, 27. — Ameriško poljedelsko ministrstvo je danes objavilo, da je ameriški izvoz žitaric v desetih mesecih do 30. aprila 1952 dosegel 14,831.000 ton, to je za dva milijona več kot v istem obdobju lanskega leta.

Od te količine je 10,824.000 ton pšenice, moke in testenin ter 4,007.000 ton drugih žitarič in žitnih izdelkov.

Tretjina izvožene količine odpade na količine, določene po mednarodnem žitnem sporazumu. Na evropske dežele odpade 52 odstotkov celotnega žitnega izvoza, 31 odstotkov na Azijo, v glavnem Indijo in Japonsko, Latinska Amerika je dobila deset odstotkov, Bližnji vzhod 4 odstotke, ostanek pa druge dežele.

Avstralski min. predsednik v Londonu

LONDON, 27. — Avstralski ministrski predsednik Gordon Menzies se je danes dve uri razgovarjal z britanskim državnim tajnikom glede odnosov s Commonwealthom. Dobro poučeni krogi trdijo da so razpravljali o političnem položaju na Daljnem vzhodu. Popoldne se bo Menzies sestal s Churchillom in drugimi člani angleške vlade. Uradni krogi menijo, da so vsa ta srečanja v zvezi z obrambnimi vprašanji.

Cenzura v Egiptu

KAIRO, 27. — Glasnik zunanjega ministrstva je najavil, da so bile danes poslane iz tega ministrstva posebne note vsem tujim diplomatskim predstavnikom v Egiptu, in sicer s pozivom, naj odslej predložijo cenzurnemu uradnu vsa njihova informativna poročila.

Prisilni pristanek potniškega letala

LONDON, 27. — Štirimotorni družbe BOAC, ki vozi na progi Lagos (Nigerija) — London je bil prisiljen pristati juž.

Ridgway v Parizu

Župan nekega pariškega predmestja je skušal javno protestirati proti prihodu novega poveljnika atlantskih sil

PARIZ, 27. — Danes je prispel v Pariz novi vrhovni poveljnik atlantskih sil general Matthew Ridgway. Na letališču so ga sprejeli general Eisenhower, ki bo v soboto odpotoval v ZDA, podpoveljnik atlantskih sil maršal Montgomery, poveljnik kopnih sil Srednje Evrope maršal Juin in francoski obrambni minister Pleven.

Po običajnih pozdravih je Ridgway spregovoril nekaj besed, med katerimi je poudaril, da ima v Franciji drage prijatelje in upa, da jih bo imel še več. Ob zaključku je dejal, da so države NATO pod vodstvom Eisenhowerja težile za tem, da bi bil dosežen časten in trajen mir in da bo on sledil Eisenhowerju na tej poti. Mi, je dejal Ridgway, nimamo namena napasti nobenega naroda na svetu, gledali pa bomo na to, da nam nihče ne zruši tega, kar imamo, in nam ne spravi v nevarnost svobode, ki nam je tako draga.

Zaradi večje varnosti je okrog letališča krožilo 400 agentov. Na cesti od letališča, ki vodi skozi Pariz proti Versaillesu, se pravi na 25 km dolgi poti, je bil vsakih 50 metrov policijski agent. Tovorni avtomobili polni policije so čakali v stranskih ulicah v Parizu in bili v polni pripravljenosti.

Ko je Ridgway z ženo dospel v Pariz, se je napotil takoj proti slavoloku zmage in položil venec pred spomenik padlemu vojaku. Od tod je potem odšel v Versailles.

Na poti z letališča skozi Pariz se je pripetil majhen incident. Komunistični župan nekega pariškega predmestja je namreč ob mimohodu avtomobilov Ridgwayevega spremstva hotel skočiti na cesto in protestirati proti prihodu Ridgwaya v Francijo. Po kratkem prerivanju z njim in še s štirimi drugimi manifestanti ga je policija pridržala.

Kobilice v Perziji

TEHERAN, 27. — Šest držav in Prehranjevalna in poljedelska organizacija ZN pomagata letos iranskemu poljedelskemu ministrstvu v boju proti kobilicam. Akcija stojita na čelu iranski poljedelski minister in William Mabee, entomolog ameriškega poljedelskega ministrstva, ki nadzira vso akcijo proti kobilicam po ameriški četrtj točki na Bližnjem vzhodu in južni Aziji.

Združene države so dale na razpolago šest letal s piloti, devet ton aldrina učinkovitega sredstva za uničevanje kobilic, ki pa ni škodljivo za poljske pridelke in živino, nadalje dva entomologa in pet avtomobilov. Že lani pa so podarile Iranu šest letal, ki jih pilotirajo zdaj iranski piloti. Poleg tega so dale na razpolago sredstva Indija, Italija, Pakistan, Turčija, FAO in Sovjetska zveza, katera je tudi ogrožena po kobilicah iz Srednjega vzhoda.

Dogodki v Tuniziji

TUNIS, 27. — Francoski rezident v Tuniziji Jean De Hautecloque bo jutri odpotoval v Pariz na posvetovanje s francosko vlado. Domnevajo, da bo rezident zahteval, naj se čimprej izpopolni načrt o reformah v Tuniziji.

Včeraj v Tunisu ni prišlo do incidentov. Vsekakor pa so, sledeč pozivu Neodesturske stranke ostali zaprti vsi javni lokali ves dan.

Včeraj sta znova eksplodirali dve bombi. Ena je bila vržena na vojašnico v Kairouanu, pri čemer sta bila ranjena dva francoska orožnika in en podčasnik. Druga bomba je eksplodirala v Bab Saadounu, vendar ni povzročila ne škode ne žrtev.

Incidenti na indijsko pakistanski meji

NOVI DELHI, 27. — Indijski ministrski predsednik Nehru je danes izjavil v poslanski zbornici, da je indijska vlada protestirala pri vladi Pakistana zaradi neizzvanih napadov pakistanske policije dne 15. in 16. maja na meji v bližini Bihara. Pri teh napadih je bil ubit indijski policist. Indijska vlada zahteva, naj pakistanske oblasti preprečijo podobne incidente.

FRANKLIN, 27. — Ameriško štirimotorno reakcijsko letalo B 45 se je včeraj zrušilo na področju Franklina, okrog 60 km jugovzhodno od Norfolka v Virginiji. Prvotno so domneval, da je nesrečo povzročilo trčenje dveh letal v polnem poletu, toda preiskava na kraju nesreče je dognala, da je padlo samo eno letalo, in sicer zaradi eksplozije na krovu. Vsi štirje člani posadke so bili mrtvi.

Sindikalni predstavniki pri Trumanu

WASHINGTON, 27. — Predsednik Truman je včeraj sprejel v Beli hiši predsednika dveh največjih ameriških sindikalnih organizacij. Ob zaključku sestanka sta sindikalna predstavnika izjavila tisku, da sta se s Trumanom razgovarjala o političnem položaju. O podrobnostih nista hotela govoriti.

NEW YORK, 27. — Izvršni odbor republikanske stranke v Texasu je včeraj izbral delegate, ki bodo na čikaškem kongresu določili kandidata za volitve ameriškega predsednika. V glavnem so bili izvoljeni stari kandidati, ki so naklonjeni Taftu. Vendar kaže, da ta izbira ne tolmači volje republikanskih volivcev v Texasu, ki so po večini naklonjeni Eisenhowerju.

Demokratična stranka države Missouri je določila 42 delegatov za državni kongres. Med temi delegati je tudi Truman.

KINO v TRSTU

Rossetti. 15.30: «Dolina ...», Green Garson, Gregory Peck.
Excelsior. 16.30: «Luisianski tigrič», M. Lanza in K. Grayson.
Nazionale: 16.30: «5 skrivnostnih puščav», Erich Von Stroheim.
Fenice. 16.30: «.... in pustil za seboj le brez naslova», Danièle Delorme in Bernard Blier-Carette.
Filodrammatico. 16.30: «Ali ve da maki...», Walter Chiari, Anna Maria Ferrero in C. Campanini.
Arcobaleno. 16.00: «Crna zemlja», M. Scott, A. Dekker.
Astra Rojan. 16.30: «Pekinški ekspres», Joseph Cotten in Corinne Calvet.
Alabarda. 16.00: «Jastrebi ne jedo tijo», A. Steel in D. Sheridan.
Armonia. 15.15: «Ne bo jutri», J. Cagney in B. Payton.
Ariston. 16.00: «Parada zvezda».
Aurora. 16.00: «Vesela kmetija», Judy Garland in Gene Kelly.
Garibaldi. 15.15: «Maščevanje Corpataza», Alcover Mona Goya in A. Devere.
Ideale. 16.00: «Karavana mornarjev».
Impero. 15.45: «Podlež se vraga», Sally Gray in Nigel Patrick.
Italia. 16.00: «Prepovedana želja», M. Lebean.
Kino ob morju. 16.00: «Pesem v cestes», Luciano Taioli, A. Luzzi in C. Ninchi.
Moderno. 16.00: «Smrt in rojstvo v Hiroshimi».
Savona. 15.00: «Tovariš», Claudette Colbert in Charles Boyer.
Viale. 16.00: «Sedem prikladnih mrcev», Georges Marshal.
Vittorio Veneto. 16.00: «Upor», Gary Grant.
Azzurro. 16.00: «Orientalski spletke», J. Mason, V Holden.
Belvedere. 16.00: «Scheherazade», Ivonne De Carlo in Brian Donlevy.
Marconi. 16.00: «Zapuščeni otroci», A. Nazzari in J. Sanson.
Massimo. 16.00 «Polnočni poljub», C. Mariolanza in C. Grainson.
Novo cine. 16.00 «Upor apačev», S. Mc. Nally in C. Cray.
Odeon. 16.00: «Manon», S. Reggiani, C. Aubry.
Radio. 16.00: «Sovražnik nas poslušaj», San Laurel in Oliver Hardy.
Venezia. 15.00: «Vragi s peruti», R. Reagan, O. Bradna, W. Lontdizan.
Vittoria: 16.00 «Hočem biti tvoja», Ava Gardner, R. Mitchum, Melvyn Douglas.
Poletni kino Rojan. 20.45: «Izgubljene dam za tvojega sina», R. Cummings, L. Scott in D. Lamour.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

SREDA, 28. maja 1952

6.45 Jutranja glasba. 7.00 Poročila. 7.15 Jutranja glasba. 13.00 Poročila. 13.45 Lahka glasba. 14.00 Glasba iz filmov, operet in baletov. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Slovenske narodne izvajalci razni ansambli in solisti. 18.00 George Gershwin: Rapsodija v plavem, 18.30 Pesmi z naših krajev, na harmoniki izvaja Jože. 19.00 A. Daudet: Pisma iz mojega mlina «Skrivnost ladje Egel». 19.30 Poročila. 21.00 Poje komorni RJCT p. v. Mirana Hasa. 21.30 Glasbeni portreti skozi čas in čas. 22.00 Glasba za prijetno razvedrilo. 22.45 Zadnja poročila. 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

7.15 Poročila. 7.30 Jutranja glasba. 11.30 Zabavni orkestri. 12.00 Sodobna Anglija. 12.10 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Popoldanski koncert. 13.30 Koncertni obzornik. 13.40 Pestra glasbena glasba. 14.00 Poročila. 14.10 Lahka glasba. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Haydnov Koncert v D-duru za čelo in orkester. 18.41 Južnoameriški mozaik. 19.00 Zdravniški vedež. 19.15 Odlomki iz znanih koncertov. 19.45 Poročila. 20.00 Skladbe Wieniavskega. 20.30 Sola in vaja. 20.45 Lahke melodije. 21.00 Vokalni kvartet. 21.20 Dvorak: Uvertura Karneval. 21.30 Klavirski koncert prof. Mirce Sancin. 21.50 Ljadov: Kikimora, op. 63. Glasba iz revij. 22.30 Mendelssohn: Koncert za violino in orkester. 22.55 Večerni ples. 23.15 Poročila.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.00 Šolska oddaja. 11.30 Simfonična glasba. 12.15 Novi svet. 13.30 Glasbena glasba. 14.00 Jazz ob dvanajsti. 14.20 Tretja stran. 17.00 Klavirske skladbe. 17.30 Odlomki iz oper. 19.00 Glas Amerike. 19.25 Lahka glasba. 20.00 Sportne vesti. 20.15 Aktualnosti. 20.30 Humoristična oddaja. 21.00 Kolesarski dirki. 21.00 Radijska igra v treh dejanjih: «Senca za vrati». 22.45 Orkester. 23.30 Iz Partizanskega prihod generala Ridgwaya, vrhovnega poveljnika atlantske vojske. 23.40 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

5.00-7.00 Pester glasbeni spored s plošč. 5.30-6.00 Jutranja telovadba. 6.00 Poročila. 12.00 Lahka popoldanski koncert. 12.30 Poročila. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Po različnih plateh o raznih stvareh. 13.15 Veseli slovenski napevi. 14.00 Orkestralne suite. 15.00 Poročila. 15.10 Zabavna glasba. 18.30 Lahka glasba. 18.40 Igrajo Veseli godci. 19.00 F. Pokovec: Partizanski spomini na Primorsko. 19.10 Partizanske pesmi in koračnice. 19.30 Poročila. 19.40 Zabavna glasba. 20.00 30 minut z Johannom Straussom. 20.30 Margarete Gore-Brown: Glasba za gospodično Rogers. 21.55 Glasbena medigra. 22.00 Poročila. 22.15 Igra orkester Al Goodman. 22.30-23.00 Nočni koncert.

ŠPORTNI DNEVNIK

TRETJA ZMAGA VAN STEENBERGENA

Zaradi padca Astrue Coppi prvi na lestvici

Jutri počitek v Benetkah, pojutrišnjem najtežja etapa letošnjega tekmovanja

(Od našega dopisnika)

LESTVICA

1. COPPI 57.06:17, 2. Zampieri 57.06:53, 3. Zampini 57.08:18, 4. Kubler 57.08:10, 5. Ockers 57.08:30, 6. Magni 57.09:10, 7. Bartali 57.09:12, 8. Astrua 57.10:56, 9. Geminiani 57.11:56, 10. Koblet 57.12:34, 11. Brasola E. 57.12:55, 12. Corrieri 57.13:09, 13. Albani 57.13:19, 14. Defilippis 57.13:51.

Smo pri 198. kilometru današnje etape. Dolg čas nam je, kot letos še nikoli. Nam in dirkačem. Podoba je, kot bi skupina stotih nedeljskih turistov v pisanih oblekah prišla na izlet. Med vožnjo si tekmovalci med seboj pripovedujejo stare vice, jedo, se zabavajo in vse kaže, da bo etapo, kot podobne prejšnja leta, odločil sprint v zadnjih kilometrih. Tedaj pade Astrua. Coppi pogleda naokoli, da nalog svojim, naj brzdajo skupino in švigne iz vrste. A ni pomagalo. Okoli dvajset drugih, med njimi tudi asi Van Steenbergen, Bartali, Ockers, Magni, Koblet so prav tako povečali brzino. V nekaj minutah je ta «brzi vlak» izginil izpred oči proti Benetkam, kamor je prišel s skoraj devetimi minutami naskoka pred glavnino, v kateri so bili med drugimi Astrua, Brasola in Geminiani. Astrua je večkrat hotel zbuditi zanimanje za zasledovanje, vendar ni uspel. Hotel je tudi sam na lov, a mu je močan veter in pomanjkanje pomoči preprečilo vsak poskus. Priznal je poraz in se poslovil od roza majice, ki je letos po vsej verjetnosti ne bo več videl.

Na cilju si je Van Steenbergen zagotovil tretjo zmago na letošnjem tekmovanju in s tem dokončno potrdil, da mu v sprintu nihče ni kos, niti Kuebler, še manj Bartali, ki sta dala vse iz sebe, da bi si priborila zmago v etapi. Coppi, ki je sedaj prvi na ocenitveni lestvici, ni sodeloval v borbi na «Mostu svobode» pred Benetkami. Prvič po letu 1949, je oblekel danes zvečer roza majico, ki mu je obudila sladke spomine na pretekle slave in dala novo zalogo poguma in upanj. Danes je njegov položaj zaviden. Ima dve minuti naskoka pred Kueblerjem, tri pred Bartalijem in kar šest minut pred Kobletom. Ne hoteli bi biti krivi preroki, vendar ni težko ugotoviti, da bo morala pomagati pri Coppijevem padcu ali kriza ali defekt v kritičnem trenutku. V svoji sedanji formi se Coppi ne bo odlepil od zadnjega kolesa nasprotnika. To mu zadostuje za zmago.

Jutrišnji počitek v Benetkah pada na predvečer najtežjega dneva celega «Gira». Proga od Benetk do Bolzana je dolga 276 kilometrov. Prvih sto kilometrov bo razgrelo mišice in dovedlo karavano do vznožja Dolomitov. V Cortini d'Ampezzo (1210 m) bo verjetno velika borba že v polnem teku. Na strmem vzponu na Falsarego (2105) bo položaj jasnejši, prelaz Pordoi (2239 m) ter takoj nato Sella (2214) pa bodo dokončno ločili zrno od plevela. Lestvica bo pošteno prerešetana, na vrhu bodo ostali zares najboljši.

Po zadnjem vrhu je še okoli 55 kilometrov spusta in pred ciljem nekaj vožnje po ravnem. Tu bodo lahko brzinski vozači s pogumom in trdno voljo nadoknadili vsaj nekaj na izgubljenem času. Vprašanje samo, če se jim bo to po takšnih naporih še ljubilo.

VRSTNI RED

1. Van Steenbergen Rik (Girardengo) ki je prevozil 285 km v 8.48:25, 2. Kubler Ferdy (Fiorelli), 3. Bartali Gino (Bartali), 4. Ockers Stan (Girardengo), 5. Corrieri Giovanni (Bartali), 6. Moresco, 7. Magni, 8. Brun, 9. Venzi, 10. Gervasoni, 11. Weilenmann, 12. Koblet, 13. Bernardini, 14. Coppi, 15. Zampini 16. Vittorio Rossello, 17. Lambertini, 18. Zampieri, 19. Ciolli vsi s časom zmagovalca, 20. Conte v 8.54:04, pred skupino z istim časom.

GIAMPIETRO TOSSATTI

Fausto Coppi

Šport brez športnosti

Po prvem srečanju v košarki med reprezentancama Sovjetske zveze in Kitajske, januarja lanskega leta, je uradna tiskovna agencija Kitajske ostro protestirala, ker so Sovjeti spremenili pravila igre, vsilili sovjetske sodnike in slabo ravnali s svojimi nasprotniki. Naravno je, da so na tej meddržavni tekmi zmagali Sovjeti.

Tudi v športu bi se sovjetski sateliti izneverili svoji vlogi, če bi njihovo moštvo porazilo sovjetske nasprotnike. Na neki nogometni tekmi v Češkoslovaški, v kateri so seveda zmagali Sovjeti, je občinstvo tako izžvižgalo sodnika zaradi njegove pristranosti, da se je zdelo komunistom potrebno javno obsoditi «necivilno obnašanje» športne javnosti. Opozorili so javnost, da v bodoče ne sme priti več do podobnih incidentov.

Januarja lanskega leta so na neki športni prireditvi na Madžarskem zmagali sovjetski atleti v rokoborbi, boksu, dviganju uteži, telovadbi in košarki. Glavni tajnik madžarske košarkarske zveze je po glasnih protestih športnega občinstva ob koncu tekme izjavil: «Zelo težko je izbirati sodnike, kadar že vnaprej vemo, da mora zmagati sovjetsko moštvo».

Toda samovoljna izbira sodnika ni edino sredstvo, s katerim si Sovjeti zagotavljajo svoje športne zmage. Novejša in enostavnejša metoda je «ideološko prepričati nasprotnike». Tako na primer pije glasilo češkoslovaške komunistične stranke «Rude Pravo», da so postala nogometna moštva v zadnjih mesecih močnejša, ker imajo igralci pred vsako tekmo polurno politično razpravo. Kaj lahko je razumeti važnost te politične razprave... Na berlinskem mednarodnem festivalu svetovne komunistične mladine je moskovski «Dinamo» z rezultatom 2:0 porazil nogometno moštvo, sestavljeno iz najboljših igralcev vzhodne Nemčije, kljub kričanju in žvižganju občinstva zaradi skrajne pristranosti sovjetskega sodnika. Pri uspešni politični razpravi pred pričetkom tekme bi nemški nogometaši brez dvoma izvedeli, da morajo zmagati Sovjeti, ne da bi moral za to poskrbeti sodnik. To bi brez dvoma okrepilo dobre odnošaje s Sovjetsko zvezo, listu «Neues Deutschland» pa bi prihranilo trud, da je moral pograjati občinstvo, «ki ni vredno velikega zaupanja svetovne mladine in predvsem prijateljstva velikega sovjetskega naroda».

Kadar ni drugega sredstva, zmagajo sovjetska moštva «po višjem naročilu». Tako se je zgodilo, ko je ukazal odgovorni športni funkcionar v sovjetski zvezni republiki Kazakistan odličnemu vratarju nogometnega društva «Ashabad», da mora dvakrat spustiti žogo v mrežo. Naročilo je bilo tako odločno, da ga je moral ubogi vratar brez pomislekov izpolniti in «Ashabad» je seveda tekmo izgubil.

O vedenju sovjetskih športnikov bi nam lahko marsikaj povedali tudi Angleži. V 9. zimskim športnih univerzitetnih tekmah v Poiana Stalinu, v Romuniji, je britansko moštvo v bobu zaradi slabega dirkališča predlagalo, naj bi tekma v tej panogi ne veljala kot prvenstvena, ampak prijateljska. Sovjeti so se temu odločno uprli. Ko pa so na tekmi zmagali Angleži, so Sovjeti njihovi zmagi ugovarjali in dosegli, da je bilo tekmovanje v bobu ponovljeno, ker ena od rezerv angleškega moštva pred tekmo ni podpisala predpisanega tekmovalnega obrazca. Ko so tekmo ponovili in so ponovno zmagali Angleži, so komunistični organizatorji izjavili, da je imela tekma samo prijateljski značaj...

Sovjetski «Informacijski bilten» iz leta 1951 piše, da ima Sovjetska zveza prvenstvo v košarki, ker je sovjetsko moštvo zmagalo na svetovnem prvenstvu v Pragi leta 1949.

Na zadnjem mednarodnem tekmovanju v dviganju v Milanu pa je človek lahko opazil kako važna je za Sovjete gotovost, da bodo zmagali. Kljub temu, da so priglasili svoje moštvo za tekmovanje, se ga potem, ko so videli trening tujih dvigalcev uteži, niso udeležili.

Nihče nima namena zanikati vrednost sovjetskih atletov, toda nihče jim tudi ne more priznati nesporne premoči, ki naj bi bila vpliv sovjetskega režima. Sovjetski športniki ne poznajo pravega športnega vedenja, a športno vedenje je mnogo važnejše od doseženih uspehov. Sportnikom vsega sveta je zaupano veliko poslanstvo: širjenje zaupanja in vere v resnični mir med narodi. Če nam bo namreč uspelo ustvariti boljši svet, bo moral temeljiti na poštenosti, ki mora biti lastna vsakemu pravemu športniku. Atleti so najboljši poslaniki svoje domovine v svetu. Od njih ne zahtevamo, da na mednarodnih tekmah zmagajo, hočemo pa, da tekmujejo v pravnem športnem duhu in pošteno.

ANGLEŽI IZBRALI ENAJSTORICO PROTI ŠVICI

ZUERICH, 27. — Za jutrišnjo nogometno tekmo med Anglijo in Svico, ki jo bodo odigrali v Zuerichu, so gostje že določili svojo enajstorico:

Merrick; Ramsey, Eckersley; Wright, Froggatt, Dickinson; Allen, Sewell, Lofthouse, Daily, Finney.

V moštvu je ena sama sprememba: levo krilo Elliota bo nadomestil Finney, ki igra enako dobro na levi in desni, medtem ko bo igral na desnem krilu Allen. Poškodbe Froggatta in Lofthousa so neznatne in bosta oba igralca lahko nastopila brez škode.

Svica je že pred tekmo izgubila skoraj vsa upanja na uspeh. Nedavno je bil poškodovan Bickel, ki je kljub letom še vedno najboljši švicarski igralec, režiser v napadu in po potrebi odličen branilec.

Kolesarska dirka „Po Istri" Pokupec in Brajnik najboljša

Rezultat III. etape Koper - Reka:

1. BRAJNIK ORESTE, Proleter, ki je prevozil 96 km v 3 urah 1:18, 2. Bogovič Milan, Jedinstvo, po 10 metrih, 3. Matticchio Giovanni, 4. Zambelli Luigi, Reka, 5. Milinović Juraj, Reka, 6. Paulucci Romano Proleter, 7. Miklavčič, Mirko, Proleter.

Koničnj generalni plasma:

1. POKUPEC BRANKO, Dinamo Zagreb, v 9 urah 57:3, 2. BRAJNIK ORESTE, Proleter Koper, po 53, 3. Matticchio Giovanni, Uljanik Pulj, po 3:51, 4. Zambelli Luigi, KK Reka, po 6:28, 5. Horvat Zdravko, Jedinstvo Zagreb, 6. Paulucci Romano, Proleter Koper, 7. Miklavčič Mirko, Proleter Koper.

Ekipni vrstni red:

1. PROLETER KOPER (Brajnik, Paulucci, Miklavčič) v 30 urah 9:39, 2. Vojvodina (Jenej, Kalapoš, Ivanov) po 40:01, 3. Uljanik Pulj (Matticchio, Išić, Matossi) po 55: 31.

Tako mi mislimo: TOTOSPORT

ALBANI	1	
ASTRUA	2	X
BAROZZI	3	
BARTALI	4	X
BEVILACQUA	5	
BIAGIONI	6	
BRESCI	7	
CARREA	8	
CLERICI	9	
COPPI	10	X
FORNARA	11	
GEMINIANI	12	X
IMPANIS	13	
KOBLET	14	X
KUBLER	15	X
MAGNI	16	X
MARTINI	17	
MINARDI	18	X
MORESCO	19	
OCKERS	20	X
PADOVAN	21	
PASOTTI	22	
ROMA	23	
ROSSELLO VITT.	24	R
RUIZ	25	
SCHAER	26	X
SOLDANI	27	
VOLPI	28	
ZAMPINI	29	
ZAMPIERI	30	

Zmagovalca «Pomladanskega turnirja» je od očil žreb

Sv. Ana je imela v Interju nevarnega nasprotnika

V zaključni tekmi «Pomladanskega turnirja» ZDTV je Sv. Ana porazila Inter z rezultatom 2-1 (1-0). Ker je v prvi tekmi zmagal Inter z 1-0, je odločil prvaka šele žreb. Bil je naklonjen Sv. Ani, ki je postala tako prvi zmagovalec tega turnirja, ki bo upamo postal tradicionalen. Izločilni sistem turnirja je zelo prikladen, ker izloči najprej take, ki imajo najmanj volje in sposobnosti za igranje in bi ob dolgem tekmovanju samo motili reden potek in vzbujali vtis neresnosti.

Toda vrnimo se na zaključno tekmo, ki so jo odigrali na Opčinah pod vodstvom sodnika Škerlavaja. Postavi moštev:

INTER: Andreutti, Del Negro, Campagna, Santi, Generutti, Sabadin, Masset, Bimberg, Giudici, Petrucci, Geršič.

SV. ANA: Kalin, Čok, Zizzai, Bisiacchi, Vatta, Giurgiutti, Leban, Lucian, Petronio, Kemperle, Verni.

Enajstorica Sv. Ane je igrala s tremi rezervami, kar se je poznalo posebno v prvem polčasu, ko je bil Inter stalno v napadu. Vratar Sv. Ane Kalin je dvakrat izvrstno preprečil gol. Po odmoru je Sv. Ana igrala z vetrom, venčar napadi Interja niso pojenjali. Obramba Sv. Ane je imela obilo dela. Dolgo žogo je v 35. minuti prestregel Lucian (Sv. Ane), jo vodil po desni, podal Lebanu, ki je z glavo dosegel gol 1-0.

Po koncu tekme sta obe enajstorici igrali še dvakrat po petnajst minut. V prvem podaljšanju se rezultat ni izpremenil. V prvi minuti drugega nadaljevanja je iz gneče pred Kalinovim vrati Sabadin dosegel gol za Inter. Žoga na sredino igrišča, takoj nato akcija, ki se je zaključila z begom Luciana,